

**Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie
Wydział Prawa i Administracji**

Dr hab. Katarzyna Kopaczyńska-Pieczniak, prof. UMCS

Autoreferat

I. Życiorys zawodowy

Stacjonarne studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie ukończyłam w 1991 r. z wynikiem bardzo dobrym i uzyskałam dyplom z wyróżnieniem. W dniu 28 czerwca 1991 r. uzyskałam tytuł magistra prawa. Pracę magisterską *Znak towarowy jako instrument reklamy* napisałam w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Poźniak-Niedzielskiej. Z dniem 1 października 1991 r. rozpoczęłam pracę na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie na stanowisku asystenta.

Uzyskałam również dodatkowe kwalifikacje zawodowe. W latach 1992 – 1995 odbyłam aplikację radcowską. Egzamin radcowski zdałam w 1995 roku z wynikiem bardzo dobrym. Uchwałą Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 25 października 1995 r. zostałam wpisana na listę radców prawnych prowadzoną przez Radę Okręgowej Izby Radców Prawnych w Lublinie.

Pod kierunkiem naukowym prof. dr. hab. Andrzeja Kidyby przygotowałam rozprawę doktorską pt. *Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*. Recenzentami rozprawy doktorskiej byli prof. dr hab. Józef Frąckowiak (Uniwersytet Wrocławski) i prof. dr hab. Maria Poźniak-Niedzielska (UMCS). Praca powstawała w szczególnym okresie przebudowy podstaw prawa handlowego i miała w pewnej mierze „pionierski” charakter ze względu na fakt, że w dniu 15 września 2000 r. został uchwalony kodeks spółek handlowych, który wszedł w życie z dnia 1 stycznia 2001 r.

Na mocy uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji UMCS w Lublinie z dnia 5 grudnia 2001 r. uzyskałam stopień naukowy doktora nauk prawnych. W dniu 12 lutego 2002 r. zostałam mianowana na czas nieokreślony w charakterze nauczyciela akademickiego na stanowisko adiunkta w Zakładzie (później Katedrze) Prawa Gospodarczego i Handlowego na Wydziale Prawa i Administracji UMCS.

Natomiast stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych uzyskałam na podstawie rozprawy habilitacyjnej *„Pozycja prawna wspólnika spółki jawnej”* (Wolters Kluwer, Warszawa 2013) oraz zgromadzonego dorobku, po przeprowadzeniu kolokwium habilitacyjnego, na podstawie uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji UMCS w Lublinie w dniu 4 lipca 2013 r.

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego, od 1 sierpnia 2013 r. do 30 września 2015 r. zajmowałam stanowisko adiunkta ze stopniem doktora habilitowanego. Natomiast od 1 października 2015 r. jestem zatrudniona na stanowisku profesora nadzwyczajnego (obecnie profesora uczelni) w Katedrze Prawa Gospodarczego i Handlowego UMCS.

Od 1 października 2004 r. do 17 lutego 2013 r. byłam dodatkowo zatrudniona na stanowisku wykładowcy w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie. W okresie od 1 października 2005 r. do 30 września 2007 r. pełniłam funkcję opiekuna kierunku Administracja.

II. Osiągnięcia naukowe przed uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych.

Przedmiot moich zainteresowań naukowych i działalności naukowo-badawczej obejmował zasadniczo cztery grupy zagadnień objętych problematyką prawa handlowego. Pierwsza z nich koncentrowała się wokół tematyki spółek handlowych. W tym zakresie przedmiotem moich zainteresowań była konstrukcja spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zarówno w poprzednim stanie prawnym – pod rządem przepisów kodeksu handlowego, jak i po wejściu w życie kodeksu spółek handlowych. Takie ukierunkowanie zainteresowań spowodowane było przede wszystkim znaczeniem tej formy spółki w obrocie gospodarczym, gdyż niewątpliwie stanowiła i stanowi jedną z najliczniej występujących w praktyce form prawnych przedsiębiorców, a przy tym najpopularniejszą formą spółki handlowej. Efektem dociekań w tym zakresie były: Glosa do uchwały Sądu Najwyższego Izba Cywilna z dnia 26 kwietnia 1991 r. (III CZP 32/91), Państwo i Prawo 1992 nr 11 oraz Komentarz do uchwały Sądu Najwyższego Izba Cywilna z dnia 20 listopada 1992 r. (III CZP 142/92), Orzecznictwo Gospodarcze 1993 nr 2, poz. 26 (współautorstwo z D.M. Opolskim). Szczegółowe efekty badań nad mechanizmem ustania członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością zostały zaprezentowane w monografii „Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością” (Zakamycze, Kraków 2002, ss. 486). Ponadto rezultaty badań dotyczących handlowych spółek kapitałowych zostały również zawarte w następujących rozdziałach w publikacji A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, P. Bryłowski, *Prawo spółek kapitałowych w praktyce*, red. A. Kidyba, Gdańsk 2003: *Uczestnictwo w spółkach kapitałowych. Uczestnictwo w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością* (rozdział III § 1) oraz *Uczestnictwo w spółce akcyjnej* (rozdział III § 2), a także w podręczniku A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, P. Bryłowski, *Prawo spółek handlowych*, red. A. Kidyba, Zakamycze Kraków 2004: *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością* (rozdział V): *Kapitał zakładowy, udział* (§ 2), *Prawa i obowiązki wspólnika* (§ 3), *Umorzenie udziału* (§ 4), *Wyłączenie wspólnika* (§ 6) oraz *Spółka akcyjna* (rozdział VI): *Kapitał zakładowy, akcje* (§ 2), *Prawa i obowiązki akcjonariusza* (§ 3), *Umorzenie akcji* (§ 4), *Likwidacja spółki* (§ 6). Ponadto w publikacji *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w praktyce*, red. A. Kidyba, Warszawa, ukazały się w 2003 r. 4 rozdziały poświęcone problematyce odpowiedzialności członków zarządu według przepisów kodeksu spółek handlowych, kodeksu cywilnego i innych przepisów oraz odpowiedzialności karnej: *Odpowiedzialność cywilna wobec wspólników* (Rozdział 4.6.2.), *Odpowiedzialność cywilna wobec osób trzecich* (Rozdział 4.6.3.), *Odpowiedzialność wobec spółki* (Rozdział 4.6.4) i *Odpowiedzialność karna* (Rozdział 4.6.6.), a w latach 2001 - 2004 – 13 rozdziałów dotyczących przekształceń z udziałem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Ponadto opublikowanych zostało 5 rozdziałów w publikacji *Polska spółka z o.o. w Unii Europejskiej*, red. A. Kidyba, Warszawa 2005 i 2006: *Zagadnienia ogólne* (Rozdział 4.1), *Utworzenie spółki z o.o.* (Rozdział 4.2), *Zarząd* (część 7), *Nadzór* (część 8), *Zgromadzenie wspólników* (część 9). Natomiast w publikacji *Prawo spółek 2006/2007*, Meritum, red.

A. Kidyba, Warszawa 2006 zostały opublikowane 3 rozdziały w części poświęconej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością: *Uwagi ogólne* (rozdział VIII pkt 1), *Odpowiedzialność w spółce*, *Odpowiedzialność wspólników* (rozdział VIII pkt 5 A) oraz *Odpowiedzialność w spółce*, *Odpowiedzialność cywilna członków organów i likwidatorów* (rozdział VIII pkt 5 B). Zainteresowanie problematyką spółki z ograniczoną odpowiedzialnością znalazło swój wyraz w dalszych badaniach poświęconych kompleksowej analizie tej spółki zaprezentowanej w monografii *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007 wydanej w serii Biblioteka Prawa Spółek pod red. A. Kidyby (wydanie II ukazało się w 2010 r.). Problematyki spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dotyczy również artykuł naukowy *Spółka kapitałowa bez kapitału zakładowego – głos w dyskusji nad projektem zmiany kodeksu spółek handlowych*, Przegląd Prawa Handlowego 2011, nr 3 (współautorstwo z A. Kidybą).

W grupie zagadnień dotyczących spółek handlowych przedmiotem moich badań była również problematyka dotycząca handlowych spółek osobowych. Ich rezultaty zostały przedstawione w postaci rozdziałów: *Spółka jawna*, *Spółka partnerska* oraz *Spółka komandytowo-akcyjna* w podręczniku *Prawo spółek handlowych* pod red. A. Kidyby, Wolters Kluwer, Warszawa 2004 (wydanie II ukazało się w 2010 r.). Zainteresowanie problematyką handlowych spółek osobowych dotyczyło też zagadnienia odpowiedzialności wspólników za ich zobowiązania. Znalazło to wyraz w artykułach: *Ogólna charakterystyka stosunków majątkowych w spółce komandytowej*, Przegląd Prawa Handlowego 1995 nr 6 (współautorstwo z A. Kidybą), *Odpowiedzialność komandytariusza za zobowiązania spółki*, Przegląd Prawa Handlowego 1995 nr 7 (współautorstwo z A. Kidybą), a także *Ograniczona odpowiedzialność wspólników za zobowiązania w handlowych spółkach osobowych* (w:) Profesor Stefan Buczkowski. *Libri Iuristarum Lublinensium*, tom 2, Wydział Prawa i Administracji UMCS, Wydawca: Studenckie Koło Naukowe Prawników UMCS, Lublin 2012.

Natomiast znaczenie klauzuli „ważne powody” na tle uregulowań kodeksu spółek handlowych, dotyczących zarówno spółek osobowych, jak i kapitałowych, zostało przedstawione w artykule *Ważne powody w stosunkach spółek handlowych* (w:) *Współczesne problemy prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Marii Poźniak-Niedzielskiej*, red. A. Kidyba, R. Skubisz, (współautorstwo z M. Dumkiewicz), Warszawa 2007.

Drugi nurt moich zainteresowań naukowych obejmował problematykę przedstawicielstwa, w tym przedstawicielstwa ustawowego, pełnomocnictwa (powszechnego) oraz prokury. Szczegółowe rozważania we wskazanych zakresach zawarte zostały w postaci rozdziałów w komentarzu *Kodeks cywilny. Komentarz*, tom I, *Część ogólna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2009: *Przedstawicielstwo*. *Przepisy ogólne*. Komentarz do art. 95 – 97, *Pełnomocnictwo*. Komentarz do art. 98 – 109 oraz *Prokura*. Komentarz do art. 109¹ – 109⁹. Ponadto zainteresowanie problematyką przedstawicielstwa skłoniło mnie do przeprowadzenia badań nad propozycją uregulowania prokury i pełnomocnictwa handlowego w projekcie nowego kodeksu cywilnego. Szczegółowa analiza tych zagadnień została zawarta w artykule pt. *Prokura i pełnomocnictwo handlowe w przepisach projektu nowego kodeksu*

cywilnego (w:) *Prawo handlowe XXI wieku – czas stabilizacji, ewolucji czy rewolucji*, Księga Jubileuszowa dedykowana Prof. Józefowi Okolskiemu, red. M. Modrzejewska, Warszawa 2010.

Kolejna grupa zagadnień, które stanowiły przedmiot moich zainteresowań naukowych obejmowała problematykę umów obligacyjnych, zwłaszcza umów ukształtowanych w przepisach prawa bądź w praktyce obrotu jako handlowe. Zainteresowanie problematyką umów handlowych spowodowało podjęcie przeze mnie badań nad zagadnieniem zawierania umów. Wyrażały się one w szczegółowej analizie trybów zawierania umów przewidzianych przepisami kodeksu cywilnego (tryb ofertowy, negocjacje, aukcja, przetarg). Szczegółowe wyniki tych badań zawarte zostały w postaci rozdziału *Zawarcie umowy*. Komentarz do art. 66 - 72¹ k.c. w publikacji *Kodeks cywilny. Komentarz*, tom I, *Część ogólna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2009. Ponadto prowadzone przeze mnie badania problematyki umów obligacyjnych, zwłaszcza handlowych, znalazły swój wyraz w analizie konstrukcji prawnej wybranych obligacyjnych umów nazwanych, uregulowanych przepisami kodeksu cywilnego. W obrębie umów specyficzny charakter ma umowa spółki cywilnej, uregulowana przepisami art. 860-875 k.c., której zawarcie powoduje jednocześnie wykreowanie pewnej jednostki organizacyjnej, niemającej podmiotowości prawnej, która może być wykorzystana jako forma wspólnego prowadzenia przez wspólników działalności gospodarczej. Szczegółowe wyniki tych badań zostały opublikowane w postaci 8 rozdziałów w publikacji *Kodeks cywilny. Komentarz*, tom III, *Zobowiązania. Część szczególna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2010: *Umowa leasingu*. Komentarz do art. 709¹ -709¹⁸, *Zlecenie*. Komentarz do art. 734 – 751, *Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia*. Komentarz do art. 752-757, *Umowa agencyjna*. Komentarz do art. 758 – 764⁹, *Umowa komisu*. Komentarz do art. 765-773, *Przechowanie*. Komentarz do art. 835-845, *Umowa składu*. Komentarz do art. 853 – 859⁹, a także *Spółka*. Komentarz do art. 860-875 k.c. (współautorstwo z A. Kidybą).

Badania konstrukcji umowy agencyjnej skłoniły mnie do ich poszerzenia i objęcia nimi również niektórych postaci tzw. agencji wyspecjalizowanych. Ponadto przedmiotem moich zainteresowań była również umowa o świadczenie usług turystycznych, a także jej szczególny rodzaj – umowa o imprezę turystyczną. Rozważania dotyczące konstrukcji tych umów zostały opublikowane w postaci następujących rozdziałów w monografii *Pozakodeksowe umowy handlowe*, pod red. A. Kidyby, Warszawa 2013: *Agencja bankowa (Bankowa umowa agencyjna)*, *Agencja ubezpieczeniowa (ubezpieczeniowa umowa agencyjna)*, *Agencja turystyczna (Turystyczna umowa agencyjna)* oraz *Agencja morska (Morska umowa agencyjna)*, a także *Umowa o świadczenie usług turystycznych* (współautorstwo z M. Dumkiewicz).

Moje zainteresowania naukowe obejmowały też problematykę prawa konkurencji. W tym zakresie koncentrowałam swoje badania wokół zagadnień zakazu konkurencji, stanowiącego przejaw ograniczenia swobody konkurencji, będącego z jednej strony instrumentem chroniącym interesy poszczególnych przedsiębiorców, w których osobom objętym takim zakazem przysługuje określony status (członka organu, wspólnika, pracownika), z drugiej natomiast służącego ochronie konkurencji jako takiej, a także zapewnieniu prawidłowego jej funkcjonowania, poprzez zapobieganie

wykorzystywaniu w działalności konkurencyjnej zachowań nieuczciwych. Rezultaty badań w tym zakresie zostały zawarte w 5 rozdziałach publikacji *Spółka z o.o. w praktyce*, red. A. Kidyba, Warszawa 1999: *Zakaz konkurencji według przepisów Kodeksu pracy* (Rozdział 4.4A.7), *Ograniczenia podmiotowe w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* (Rozdział 4.4A.8), *Zakaz konkurencji w świetle przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* (Rozdział 4.4A.9.), *Klauzule konkurencyjne* (Rozdział 4.4A.10), *Zakaz konkurencji* (Rozdział 4.4B). Ponadto problematyki tej dotyczą artykuły: *Zakaz konkurencji w świetle przepisów Kodeksu handlowego*, Rejent 1993 r. nr 12 oraz *Uwagi na tle uregulowania zakazu konkurencji w kodeksie spółek handlowych* (Rejent 2003 nr 6). W pewnym związku z zagadnieniami konkurencji pozostawał też dotyczący kryteriów oceny podobieństwa znaków towarowych Komentarz do decyzji Komisji Odwoławczej przy Urzędzie Patentowym RP z dnia 13 lipca 1992 r. (Odw. 1175/92), Orzecznictwo Gospodarcze 1992 nr 4, poz. 85. Zainteresowanie problematyką umów handlowych w powiązaniu z zagadnieniami z zakresu prawa konkurencji skłoniły mnie do podjęcia badań nad umową sponsoringu. Wyniki analizy jej dotyczącej zostały zawarte w postaci rozdziału *Umowa sponsoringu* w powołanej wyżej monografii *Pozakodeksowe umowy handlowe*, pod red. A. Kidyby, Warszawa 2013.

Zainteresowanie problematyką prawa konkurencji znalazło również wyraz w podjęciu badań nad istotą konstrukcji czynu nieuczciwej konkurencji oraz nieuczciwej praktyki rynkowej. Zostało to spowodowane obowiązywaniem dwóch klauzul generalnych wyznaczających granice uczciwości w obrocie gospodarczym: ogólnej definicji czynu nieuczciwej konkurencji zawartej w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz ogólnej definicji nieuczciwej praktyki rynkowej zawartej w ustawie o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym i wyłaniającym się w związku z tym pytaniem o ich wzajemną zależność. Porównania obu wskazanych definicji dokonałam w artykule *Czyn nieuczciwej konkurencji a nieuczciwa praktyka rynkowa* (Monitor Prawa Handlowego 2012, nr 3).

Zwieńczeniem badań nad problematyką handlowych spółek osobowych, była rozprawa habilitacyjna „*Pozycja prawna wspólnika spółki jawnej*”, Wolters Kluwer Warszawa 2013. Podjęcie badań nad zagadnieniem pozycji prawnej wspólnika spółki jawnej było uzasadnione tym, że w świetle przepisów kodeksu spółek handlowych nie została ona ujęta w sposób jednoznaczny. Przede wszystkim pozycja wspólnika wyraża się w przysługujących prawach i obowiązkach w spółce, a także odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Jednocześnie istotne znaczenie ma ustalenie jego sytuacji w tym zakresie wobec spółki, a więc w relacji wspólnik – spółka, a także w stosunku do pozostałych wspólników. Wskazane elementy pozycji prawnej wspólnika znajdują swój wyraz w szczególności w treści, charakterze, zasadach realizacji poszczególnych praw i obowiązków, a także odpowiedzialności wspólnika za zobowiązania spółki.

Poszczególne wyróżnione w pracy kategorie praw i obowiązków wspólnika oraz ponoszona przez niego odpowiedzialność za zobowiązania spółki zostały ujęte jako odzwierciedlające poszczególne aspekty wyrażające pozycję prawną wspólnika spółki jawnej: aktywny (menedżerski),

wyrażający się w prawie i obowiązku prowadzenia spraw spółki i jej reprezentowania, pasywny (właścicielski), obejmujący prawa i obowiązki o charakterze korporacyjnym i majątkowym, a także polegający na wpływie wspólnika na kształtowanie składu osobowego spółki oraz jej istnienie, jak również obejmujący odpowiedzialność za zobowiązania spółki.

W zakresie konstrukcji stosunku prawnego spółki, a tym samym ukształtowania pozycji prawnej wspólnika z punktu widzenia rodzajów więzi prawnych wyznaczających jego uczestnictwo w spółce, rozważania zawarte w pracy prowadzą do wniosku, że przyznanie spółce jawnej podmiotowości prawnej zarówno w stosunkach zewnętrznych, jak i wewnętrznych (art. 8 § 1 k.s.h.) oznacza, że stosunek prawny spółki wyraża się w istnieniu stosunków prawnych pomiędzy spółką a jej wspólnikami. Jednocześnie wiele regulacji zawartych w kodeksie spółek handlowych nawiązuje do koncepcji spółki jako umowy i wynikającego z niej stosunku prawnego między wspólnikami. W konsekwencji przepisy kodeksu spółek handlowych traktują wspólnika jako stronę umowy spółki, a ściślej jako stronę stosunku prawnego istniejącego między wspólnikami, powstałego na podstawie umowy spółki. Wskazują na to *expressis verbis* uregulowanie zasad wypowiedzenia umowy spółki (art. 61 i 62 k.s.h.), nawiązują do niej również przepisy wymagające dla wywołania określonych skutków prawnych zgody wspólników (art. 9, 10 § 2, art. 54 § 1, art. 56 § 2, art. 59 k.s.h.) lub uzgodnienia pomiędzy nimi (art. 64 § 2 w zw. z art. 64 § 1 oraz art. 67 § 1 k.s.h.). Ukształtowanie praw i obowiązków wspólników prowadzi do wniosku, że choć spółka jest jednostką organizacyjną i podmiotem prawa, jej działanie w istocie oznacza współdziałanie samych wspólników dla realizacji zamierzonego celu. Tym samym uzasadnione wydaje się wyróżnienie zarówno stosunków prawnych między wspólnikami a spółką oraz pomiędzy samymi wspólnikami.

Kompleksowa analiza praw i obowiązków wspólnika oraz jego odpowiedzialności za zobowiązania spółki pozwoliła też na wyodrębnienie cech charakteryzujących jego pozycję prawną, wyrażających jej osobową naturę, pozwalających na ocenę właściwości stosunku prawnego uczestnictwa w spółce. Jednocześnie przedstawiony został model ustawowy pozycji prawnej wspólnika spółki jawnej oraz możliwe odstępstwa od niego wprowadzane umową spółki. Wykazane też zostały te elementy składające się na pozycję prawną wspólnika spółki jawnej, które mają charakter stały, a więc w każdym przypadku wyznaczają jego status, obejmujące przede wszystkim prawo kontroli (osobistej), obowiązek lojalności, prawo głosu i wyrażania zgody w sprawach nieobjętych prawem prowadzenia spraw, obowiązek wniesienia wkładu, prawo do udziału w zyskach, prawo do odsetek, a także obciążającą wspólnika odpowiedzialność za zobowiązania spółki. Jednocześnie wskazane zostały te jej aspekty, w zakresie których umowa spółki może wprowadzać zmiany, pozbawiając wspólnika określonych praw lub obowiązków, a także modyfikując ich zakres. W związku z tym na uwagę zasługują też rozważania dotyczące granic swobody umów w kształtowaniu pozycji wspólnika w umowie spółki w sposób odbiegający od ustawowego jej modelu. W tym zakresie za wątpliwą uznana została dopuszczalność wprowadzania postanowieniami umowy spółki takich zmian w porównaniu z modelem ustawowym, które wyrażają się w przenoszeniu na

grunt spółki jawnej rozwiązań charakterystycznych dla spółek kapitałowych, związanych z kapitałowym aspektem uczestnictwa i z zasadą prymatu kapitału.

Na podstawie dogłębnej analizy poszczególnych praw i obowiązków wspólnika spółki jawnej oraz jego odpowiedzialności za zobowiązania spółki, wskazano również na istotną cechę charakteryzującą pozycję prawną wspólnika spółki jawnej, która wyraża się w pewnej „dwutorowości” regulacji dotyczących poszczególnych elementów ją wyznaczających. Z jednej strony bowiem utrzymany został zasadniczy kształt regulacji zawartych uprzednio w kodeksie handlowym, wyrażających ideę spółki jako stosunku prawnego między wspólnikami, z drugiej, wprowadzone zostały przepisy powodujące pewne „załamania” w tej koncepcji, mające na celu wzmocnienie podmiotowości prawnej spółki (w szczególności art. 9 i 10 k.s.h.).

Podkreślenia wymaga też wynikający z zawartych w pracy rozważań wniosek, że cechą pozycji prawnej wspólnika spółki jawnej jest brak pełnego wyodrębnienia prawnego spółki jako podmiotu prawa od tworzących ją wspólników. Wyraża się w tym zasadnicza jej cecha charakterystyczna i różnica konstrukcyjna w porównaniu z członkostwem w spółce kapitałowej, będącej osobą prawną. W pracy przedstawione zostały rozwiązania dowodzące braku pełnego wyodrębnienia spółki od jej wspólników zarówno w sferze stosunków zewnętrznych, jak i wewnętrznych spółki, w obrębie ukształtowania praw i obowiązków organizacyjnych, korporacyjnych, majątkowych, przysługujących w zakresie zmian w składzie osobowym i rozwiązania spółki, a także jego odpowiedzialności za zobowiązania spółki.

O braku pełnego wyodrębnienia prawnego spółki od wspólników mogą świadczyć następujące aspekty pozycji wspólnika, mające charakter normatywny i wyrażające związki podmiotowe pomiędzy spółką a wspólnikiem. Przede wszystkim istnienie spółki jest uzależnione od uczestnictwa w niej konkretnych wspólników, z czym związane są ograniczenia w zakresie możliwości zmian składu osobowego. W świetle przepisów kodeksu spółek handlowych zasada niezmienności składu osobowego spółki jawnej polega po pierwsze na tym, że samo istnienie spółki uzależnione jest od stałości składu jej wspólników, skoro określone zdarzenia prawne dotyczące osoby wspólnika (śmierć, ogłoszenie upadłości) zostały w ustawie ukształtowane jako powodujące rozwiązanie spółki. Po drugie, jej wyrazem jest limitowanie przez przepisy prawa zdarzeń prawnych, skutkiem których może dojść do zmian w składzie osobowym wspólników przy utrzymaniu istnienia spółki. Po trzecie, istnienie spółki w zmienionym składzie osobowym w zasadzie wymaga zgody wszystkich wspólników bądź wszystkich pozostałych wspólników, wyrażonej w umowie spółki lub w inny przewidziany w ustawie sposób. Znaczenie składu osobowego dla istnienia i prawidłowego funkcjonowania spółki podkreślają konstrukcje wyłączenia wspólnika ze spółki z ważnych powodów (art. 63 § 2 k.s.h.), pozbawienia go prawa reprezentowania spółki (art. 30 § 2 k.s.h.) czy prawa prowadzenia jej spraw (art. 47 k.s.h.), a także prawo żądania przez wspólnika rozwiązania spółki przez sąd z ważnych powodów (art. 63 § 1 k.s.h.).

W tym aspekcie brak pełnej odrębności podkreśla również obowiązek zamieszczenia w firmie spółki nazwisk (nazw, firm) jej wspólników (art. 24 § 1 k.s.h.), co oznacza, że spółka – będąc odrębnym podmiotem prawa – zawsze występuje w obrocie pod nazwiskami (nazwami, firmami) tworzących ją wspólników bądź tylko jednego wspólnika, a więc jest identyfikowana w obrocie przez ich osoby.

Istotnym elementem pozycji prawnej wspólnika dowodzącym braku pełnego wyodrębnienia prawnego spółki od wspólników jest prowadzenie spraw i reprezentowanie spółki bezpośrednio przez wspólników, a tym samym połączenie w osobie wspólnika statusu członka korporacji oraz osoby kreującej jej działalność (wspólnik jest jednocześnie „rządzającym” i „rządzonym”). Jednocześnie przyjęcie w pracy koncepcji przedstawicielstwa ustawowego, do którego mają odpowiednie zastosowanie przepisy o organach (art. 38 w zw. z art. 33¹ § 1 k.c.) i które można określić jako „ustrojowe”, ten brak odrębności zdaje się pogłębiać, skoro – z założenia – to wspólnicy bezpośrednio kreują wolę spółki. W tym aspekcie brak odrębności podmiotowej podkreśla też niezamieszczenie w kodeksie spółek handlowych szczególnych regulacji dotyczących podejmowania decyzji w sprawach wspólników, a także czynności i sporów między wspólnikiem a spółką.

Podmiotowy związek między spółką a wspólnikiem, dowodzący braku pełnego wyodrębnienia prawnego spółki, wyraża się także w ponoszeniu przez wspólnika całym majątkiem, nieograniczonej, solidarnej ze spółką i pozostałymi wspólnikami, choć subsydiarnej, odpowiedzialności za zobowiązania spółki (art. 22 § 2 i art. 31 k.s.h.). Ten brak pełnej odrębności podkreśla również możliwość pozwania wspólnika przez wierzyciela spółki z tytułu tej odpowiedzialności, zanim jeszcze egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna (art. 31 § 2 k.s.h.), co oznacza, że wierzyciel w pierwszym rzędzie może wytoczyć przeciwko wspólnikowi powództwo o świadczenie, do którego zobowiązana jest spółka. Brak pełnego wyodrębnienia prawnego spółki od wspólników znajduje też wyraz w przyznaniu wspólnikowi zdolności upadłościowej (art. 5 ust. 2 pkt 2 p.u.n.) z tytułu samego uczestnictwa w spółce jawnej, a więc niezależnie od tego, czy wspólnik jest przedsiębiorcą i czy w takim charakterze uczestniczy w spółce. Doniosłą regulacją wskazującą na więź podmiotową między wspólnikiem a spółką jest też możliwość nadania przez sąd wyrokowi przeciwko spółce klauzuli wykonalności przeciwko wspólnikowi (art. 778¹ k.p.c.). Istotne w tym aspekcie znaczenie ma również ponoszenie przez spółkę odpowiedzialności deliktowej za szkody wyrządzone z winy wspólników prowadzących jej sprawy lub reprezentujących ją, która w świetle art. 416 w zw. z art. 33¹ k.c. jest odpowiedzialnością za własne czyny. W aspekcie braku pełnej odrębności prawnej spółki i wspólników warto też wskazać na regulację zawartą w art. 33 k.s.h., który kształtuje odpowiedzialność wspólników tak, jakby to oni byli nabywcami przedsiębiorstwa wnoszonego do spółki jako wkład.

Wskazać też można na regulacje utożsamiające spółkę ze wspólnikami, łączące skutki prawne dla spółki i wspólników, mimo podmiotowości prawnej spółki, ze złożeniem oświadczenia woli

wspólnikom bądź dowiedzeniem się o pewnym fakcie przez wspólników (art. 61 § 3 i art. 57 § 2 k.s.h.).

Niepełne wyodrębnienie prawne spółki podkreśla też brak w zasadzie ograniczeń dotyczących przedmiotu wkładu, pośrednie jego oprocentowanie z uwagi na przysługujące wspólnikowi prawo do odsetek od udziału kapitałowego (art. 53 k.s.h.), co w razie strat spółki można interpretować jako częściowy zwrot wkładu, obowiązek wspólnika uczestniczenia w stratach spółki (art. 51 § 1 k.s.h.), a także przeznaczenie zysku na uzupełnienie udziału kapitałowego uszczuplonego przez straty (art. 52 § 2 k.s.h.). Poza tym wskazać też można na prawo do uczestniczenia w zyskach i obowiązek uczestniczenia w stratach ze spraw niezakończonych (art. 65 § 5 k.s.h.).

Łącznie przed uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego mój dorobek obejmował 3 monografie (w tym rozprawa habilitacyjna), 57 rozdziałów w publikacjach zbiorowych, 10 artykułów naukowych oraz 3 glosy i komentarze do orzeczeń.

III. Osiągnięcia naukowe po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego

Moje zainteresowania naukowe po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego stanowią w pewnym zakresie kontynuację dotychczasowych, uległy też wzbogaceniu o nowe tematy badawcze. Obejmują kilka nurtów tematycznych.

Pierwszy z nich dotyczy ogólnych zagadnień prawa spółek. Poświęcone im zostały rozważania zawarte w komentarzu do art. 1 – 3 kodeksu spółek handlowych (w:) J. Frąckowiak, A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, M. Michalski, A. J. Witosz, *Kodeks spółek handlowych*, t. I, *Komentarz do art. 1-150*, red. A. Kidyba, Warszawa 2017 (ss. 50). Dotyczą one zakresu podmiotowego i przedmiotowego zastosowania kodeksu spółek handlowych, zagadnień dotyczących relacji pomiędzy tym aktem prawnym a przepisami kodeksu cywilnego, w tym problematyki odpowiedniego stosowania przepisów, a także pojęcia umowy spółki handlowej i spółki handlowej jako powstałego na jej podstawie stosunku prawnego i podmiotu prawa oraz elementów wspólnych wyznaczających pojęcie „spółka handlowa”.

Drugi nurt obejmuje kontynuację badań nad konstrukcją spółki jawnej. Szczegółowe rozważania dotyczące jej konstrukcji, podmiotowości prawnej, powstawania, stosunków wewnętrznych oraz zewnętrznych, a także odpowiedzialności za jej zobowiązania zostały zawarte w 3 obszernych rozdziałach komentarza: *tytuł II. Spółki osobowe. Dział I. Spółka jawna, rozdział 1. Przepisy ogólne* - komentarz do art. 22-27, *rozdział 2. Stosunek do osób trzecich* – komentarz do art. 28-36 oraz *rozdział 3. Stosunki wewnętrzne spółki* – komentarz do art. 37-57 (w:) J. Frąckowiak, A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, M. Michalski, A. J. Witosz, *Kodeks spółek handlowych*, t. I, *Komentarz do art. 1-150*, red. A. Kidyba, Warszawa 2017, obejmujących komentarze do 39 artykułów kodeksu spółek handlowych (ss. 270). W Komentarzu zawarte zostały rozważania dotyczące pojęcia

spółki jawnej, której definicję należy odczytywać interpretując łącznie § 1 i 2 artykułu 22 k.s.h., co jednocześnie wymagało przedstawienia charakteru i zasad ponoszenia przez wspólników odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Komentarze do art. 23-26 k.s.h. prezentują zasady tworzenia spółki jawnej, zarówno w trybie tradycyjnym, jak i przy wykorzystaniu wzorców udostępnianych w systemie teleinformatycznym. Przedmiotem analizy jest w szczególności istota umowy spółki jawnej, odróżnienie elementów przedmiotowo istotnych od postanowień obowiązkowych, które powinny zostać w niej zawarte, zasady konstrukcji firmy, zgłoszenie i wpis spółki do rejestru, odpowiedzialność osób działających w jej imieniu przed takim wpisem, a także specyfika przekształcenia spółki cywilnej w spółkę jawną. W komentarzu do art. 27 k.s.h. przedstawione zostały zagadnienia wzajemnej relacji przepisów kodeksu spółek handlowych i kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w sytuacji pozostawania przez wspólnika w związku małżeńskim. Kolejna część komentarza dotyczy konstrukcji majątku spółki jawnej, a także zasad jej reprezentacji i prawa wspólnika do jej reprezentowania (art. 28-30 k.s.h.). Natomiast komentarz do art. 31-36 k.s.h. zawiera szczegółowe rozważania odnoszące się do subsydiarności odpowiedzialności wspólnika za zobowiązania spółki, szczególnych zasad odpowiedzialności w razie przystąpienia do spółki nowego wspólnika, utworzenia spółki z przedsiębiorcą jednoosobowym, a także zarzutów przysługujących wspólnikowi wobec wierzyciela spółki. W komentarzach do art. 37-47 k.s.h. przedstawiam stanowisko dotyczące charakteru przepisów regulujących stosunki wewnętrzne spółki, konstrukcji i charakteru przysługującego wspólnikowi prawa kontroli, a także odnoszące się do zasad prowadzenia spraw spółki oraz zakresu, charakteru i sposobu wykonywania praw wspólnika w tym zakresie. Komentarze do art. 48-50 k.s.h. prezentują zagadnienia wkładów do spółki jawnej oraz pojęcia udziału kapitałowego. Z kolei w uwagach do art. 51- 57 k.s.h. zaprezentowana została problematyka prawa wspólnika do udziału w zyskach, obowiązku pokrycia strat, prawa do odsetek, dopuszczalności obniżenia udziału kapitałowego, skutków zawarcia przez wspólnika innej umowy spółki lub przeniesienia przez niego niektórych praw z tytułu uczestnictwa w spółce, a także obowiązku lojalności i zakazu zajmowania się interesami konkurencyjnymi oraz sankcji w razie ich naruszenia.

Problematyki reprezentacji spółki osobowej dotyczy też artykuł *Problem stosowania art. 210 § 1 k.s.h. odpowiednio lub per analogiam do wspólników uprawnionych do reprezentowania handlowych spółek osobowych*, Przegląd Prawa Handlowego 2014, nr 11. Artykuł ten dotyczy istoty odpowiedniego stosowania przepisów oraz stosowania ich *per analogiam*, różnic pomiędzy tymi konstrukcjami, a także możliwości ich zastosowania w celu ustalenia zasad reprezentowania handlowej spółki osobowej w stosunkach z jej wspólnikiem uprawnionym do reprezentowania. Niewątpliwie podobieństwo pomiędzy odpowiednim stosowaniem przepisów i analogią wyraża się w tym, że w obu przypadkach przepisy odnoszące się do określonego stosunku prawnego znajdują zastosowanie do innego, ale w pewnym zakresie podobnego, stosunku prawnego. Jednakże odpowiednie stosowania przepisów stanowi wyraz przyjętej techniki prawodawczej, czemu ustawodawca daje wyraz wyraźnie nakazując odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących

określonego stosunku prawnego do innego stosunku prawnego, a podstawą takiego zabiegu interpretacyjnego jest odpowiednia norma odsyłająca. Natomiast *analogia legis* jako sposób wnioskowania służy uzupełnianiu luk w prawie, dla którego brak jest w prawie cywilnym przepisów *expressis verbis* wskazujących na obowiązek jego zastosowania. Zawarte w artykule rozważania prowadzą do stwierdzenia, że brak jest podstaw do zastosowania art. 210 § 1 k.s.h. do wspólników handlowej spółki osobowej uprawnionych do jej reprezentowania. Przepis ten, dotyczący zasad reprezentacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w umowach i sporach między spółką a członkiem zarządu ma charakter bezwzględnie obowiązujący, wyjątkowy i restryktywny. W konsekwencji wyłączona jest dopuszczalność jego rozszerzającej wykładni. Ponadto w świetle art. 33¹ § 1 k.c. brak jest uzasadnienia dla odpowiedniego stosowania wskazanego przepisu do wspólników uprawnionych do reprezentowania handlowych spółek osobowych, gdyż nie może on stanowić podstawy odpowiedniego stosowania przepisów regulujących organizację i funkcjonowanie konkretnych osób prawnych. Również zastosowanie art. 210 § 1 k.s.h. w drodze analogii do wspólnika spółki osobowej uprawnionego do jej reprezentowania budzi poważne zastrzeżenia ze względu na brak luki w prawie, a także wątpliwości co do tożsamości *ratio legis*. Ponadto zarówno odpowiednie, jak i *per analogiam* zastosowanie tego przepisu należy uznać za niedopuszczalne, ponieważ prowadziłoby to do rozwiązań sprzecznych z bezwzględnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi zakresu prawa do reprezentowania spółki osobowej.

Trzeci obszar badawczy odnosi się do problematyki spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Monografia *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, wydana w serii Biblioteka Prawa Handlowego, red. A. Kidyba, Warszawa 2013 zawiera wnioski z badań poszczególnych aspektów konstrukcji tej spółki, również w sprawach budzących kontrowersje i będących przedmiotem dyskusji w doktrynie. Stanowi ona uzupełnione i zaktualizowane trzecie wydanie tej pozycji, uwzględniające nowe publikacje dotyczące omawianej problematyki oraz orzecznictwo. Zostało też rozszerzone o rozważania dotyczące nowej wówczas konstrukcji - spółki z ograniczoną odpowiedzialnością utworzonej przy wykorzystaniu wzorca umowy udostępnionego w systemie teleinformatycznym. Była to pierwsza i wówczas jedyna spółka, która mogła zostać utworzona w takim uproszczonym trybie. Uwagi w tym zakresie koncentrują się na wykazaniu jej szczególnych cech, odróżniających taką spółkę od tworzonych w trybie tradycyjnym.

Wyniki szeroko zakrojonych i szczegółowych badań dotyczących spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zostały zawarte w 7 rozdziałach komentarza: *Dział 1 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, rozdział 1. Powstanie spółki* – komentarz do art. 151-173, *rozdział 2. Prawa i obowiązki wspólników* – komentarz do art. 174-179, *rozdział 3. Organy spółki. Oddział 1. Zarząd* – komentarz do art. 211; *rozdział 3. Organy spółki. Oddział 2. Nadzór* – komentarz do art. 440-226, *rozdział 3. Organy spółki. Oddział 3. Zgromadzenie wspólników* – komentarz do art. 227-248, *rozdział 4. Zmiana umowy spółki* – komentarz do art. 255-265, *rozdział 5. Wyłączenie wspólnika* – komentarz do art. 266-269 (w:) J. Frąckowiak, A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, M. Michalski, A. J.

Witosz, *Kodeks spółek handlowych*, t. II, *Komentarz do art. 151-300*, red. A. Kidyba, Warszawa 2018, obejmujący komentarze do 86 artykułów kodeksu spółek handlowych (ss. 496). Zawierają one szczegółowe rozważania dotyczące komentowanych regulacji, prowadzone w oparciu o bogatą literaturę oraz przy uwzględnieniu szerokiego zakresu orzecznictwa. Oprócz prezentowania stanowisk doktryny przedstawiam w nich własne stanowisko z odpowiednio dobraną argumentacją. Przedstawiłam tam stanowisko dotyczące istoty spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jej kapitału zakładowego, systemów jego podziału na udziały i spółki jednoosobowej (komentarze do art. 151-156 k.s.h.). Kolejna część zawiera rozważania poświęcone powstaniu spółki i oświadczeniom składanym spółce przez wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (komentarze do art. 157-173 k.s.h.). Problematyka powstania spółki obejmuje obszerny katalog zagadnień, wśród których przedstawione przeze mnie uwagi dotyczą umowy spółki, wkładów wnoszonych na pokrycie kapitału zakładowego, zwłaszcza aportów, firmy spółki, statusu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, zgłoszenia do rejestru, braków w zgłoszeniu, charakteru i skutków wpisu spółki do rejestru, a także likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji w razie jej niezgłoszenia do rejestru albo odmowy wpisu. Kolejna opracowana przeze mnie część komentarza dotyczy praw i obowiązków wspólników (komentarz do art. 174-179 k.s.h.). Obejmuje ona zagadnienia zasady równych praw i obowiązków, zasad uprzywilejowania wspólnika, odpowiedzialności z tytułu znacznego zawyżenia wartości aportu, obowiązku wspólnika powtarzających się świadczeń niepieniężnych oraz obowiązku dopłat. W komentarzu do art. 211 k.s.h. przedstawiłam stanowisko dotyczące obowiązującego członków zarządu zakazu konkurencji. W dalszej części, w komentarzu do art. 212 – 226 k.s.h. zawarłam rozważania i wnioski odnoszące się do prawa wspólnika indywidualnej kontroli, zasad ukształtowania w spółce nadzoru instytucjonalnego, sprawowanego przez radę nadzorczą lub komisję rewizyjną, a także kontroli przeprowadzonej przez biegłego rewidenta na wniosek wspólników mniejszościowych. Z kolei w komentarzach do art. 227-248 k.s.h. przedstawiłam szeroki katalog zagadnień związanych z podejmowaniem uchwał przez wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Dotyczą one problematyki spraw wymagających uchwały wspólników, sposobów podejmowania uchwał: na zgromadzeniu wspólników, bez odbycia się zgromadzenia i przy wykorzystaniu formularza udostępnionego w systemie teleinformatycznym, rodzajów zgromadzeń wspólników, zasad ich zwoływania, ważności zgromadzenia i quorum, zasad głosowania nad uchwałami oraz sposobu sporządzania i znaczenia protokołu uchwały. Natomiast komentarze do art. 255-265 k.s.h. dotyczą pojęcia zmiany umowy spółki i zasad jej dokonywania, a w szczególności zmian wysokości kapitału zakładowego w postaci jego podwyższenia i obniżenia, przy uwzględnieniu możliwości ich dokonywania zarówno w trybie tradycyjnym, jak i - w przypadku spółek utworzonych przy wykorzystaniu formularza umowy – zmian przeprowadzanych przy wykorzystaniu formularza uchwały udostępnionego w systemie teleinformatycznym. Kolejny fragment komentarza mojego autorstwa obejmujący uwagi do art. 266-269 k.s.h. dotyczy instytucji wyłączenia wspólnika ze spółki, a w szczególności przyczyn, trybu

wyłączenia, jego skutków oraz stosunku regulacji przewidującej tę sankcję do przepisów o umorzeniu udziałów.

Pochodną wskazanych kierunków zainteresowań stał się obszar badawczy obejmujący problematykę wkładów niepieniężnych. Zagadnień tych dotyczy 10 rozdziałów w monografii *Wkłady niepieniężne do spółek handlowych*, red. U. Promińska, C.H. BECK, Warszawa 2017 (ss. 111). W publikacji tej przedstawiłam pogłębioną analizę istoty i charakteru prawnego umowy spółki handlowej, a także składających się na jej *essentialia negotii* zobowiązania do dążenia do osiągnięcia wspólnego celu (współdziałania) oraz zobowiązania do wniesienia wkładów. Dokonałam w tym zakresie rozróżnienia zobowiązania do wniesienia wkładów w grupie spółek osobowych oraz spółek kapitałowych, przedstawiłam też charakter prawny obowiązku wniesienia wkładu oraz szczególnie jego cechy w obrębie każdej ze wskazanych grup spółek. Szczególną uwagę poświęciłam też określeniu treści i zakwalifikowaniu zobowiązania wspólników (akcjonariuszy) do współdziałania w inny sposób określony w umowie spółki lub statucie. Przeprowadziłam też analizę funkcji wkładów niepieniężnych z punktu widzenia typu spółki handlowej, zdolności wkładowej oraz zdolności aportowej, a także zagadnienia zależności uzyskania członkostwa w spółce od wniesienia wkładu w całości lub w części. Zaprezentowałam też wnioski dotyczące interesującego zagadnienia świadczenia pracy lub usług na rzecz spółki w kontekście wniesienia wkładu niepieniężnego.

Tematyce tej poświęcony został również artykuł: *Przeniesienie własności nieruchomości tytułem wkładu na handlową spółkę osobową*, Monitor Prawa Handlowego 2015 nr 3. Przeprowadzone w tym artykule rozważania prowadzą do wniosku, że zobowiązanie do wniesienia wkładu polegającego na przeniesieniu własności nieruchomości powinno zostać zawarte w umowie spółki. Konieczne jest przy tym określenie nieruchomości w sposób umożliwiający jej identyfikację. Zgodnie z art. 155 k.c. oraz art. 48 § 3 k.s.h. zobowiązanie to wywołuje również skutek rozporządzający z chwilą wpisu spółki do rejestru. Wpis ten należy uznać za warunek prawny (*conditio iuris*), od którego z mocy ustawy zależy skuteczne utworzenie spółki i wywołanie skutków przez zawarte w umowie spółki zobowiązania. Oznacza to, że przejście na spółkę własności nieruchomości wnoszonej tytułem wkładu następuje na podstawie umowy spółki, ale z chwilą wpisu spółki do rejestru. Przy założeniu stosowania do umowy spółki przepisów art. 155 i n. k.c. powyższy skutek wywoła umowa spółki zawarta w formie aktu notarialnego. Natomiast jej zawarcie w zwykłej formie pisemnej wywoła skutek w zakresie zobowiązania wspólnika do wniesienia wkładu, jednak dla przeniesienia własności nieruchomości będącej jego przedmiotem, konieczne byłoby zawarcie w formie aktu notarialnego umowy o charakterze zobowiązująco-rozporządzającym. Za równie uprawniony jednak można uznać pogląd zakładający, że przepisy Kodeksu spółek handlowych dotyczące formy uregulowanych w nim czynności mają charakter szczególny wobec przepisów Kodeksu cywilnego i wyłączają stosowanie przewidzianych w nim ogólnych wymogów dotyczących formy umowy. Zobowiązanie wspólnika do przeniesienia tytułem wkładu prawa własności

nieruchomości wynikające z umowy spółki zawartej w zwykłej formie pisemnej można byłoby wówczas uznać za ważne i skuteczne, nawet w zakresie skutku rozporządzającego

Kolejny obszar badawczy obejmuje problematykę umów handlowych. W tym zakresie kontynuowałam dotychczasowe badania dotyczące wyspecjalizowanych umów agencyjnych: agencji bankowej, ubezpieczeniowej, turystycznej i morskiej, a także umowy sponsoringu i umowy o imprezę turystyczną. Badania w tym zakresie zostały poszerzone o praktyczne aspekty zawierania umów tego rodzaju w postaci opracowania wzorów takich umów wraz z komentarzem oraz odpowiednio wybranym orzecznictwem. Znalazły one swój wyraz w 5 rozdziałach: *Bankowa umowa agencyjna* (II.2.22); *Ubezpieczeniowa umowa agencyjna* (II.2.23); *Turystyczna umowa agencyjna* (II.2.24); *Morska umowa agencyjna* (II.2.25); *Umowa sponsoringu* (II.3.28) *Umowa o imprezę turystyczną* (współautorstwo z M. Dumkiewicz) (II.9.52) (w:) *Umowy w obrocie gospodarczym. Wzory. Komentarze. Orzecznictwo*, red. A. Kidyba, Wolters Kluwer SA, Warszawa 2015, II wydanie Warszawa 2018.

Problematyce umowy leasingu poświęcone zostały następujące publikacje. Przede wszystkim dotyczy jej rozdział 5. *Umowa leasingu* (w:) *Kodeksowe umowy handlowe*, red. A. Kidyba, Wolters Kluwer SA, Warszawa 2014, zawierający pogłębioną analizę pojęcia tej umowy, jej charakteru prawnego, stron, przedmiotu, obowiązków i praw stron, a także odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy. Rozważania te zostały poszerzone o analizę dotyczącą przypadku, gdy umowa leasingu wypełnia przesłanki uznania za kredyt konsumencki. Umowie tej poświęcony jest również Tytuł XVII¹. *Umowa leasingu. Komentarz do art. 709¹ -709¹⁸* (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz*, tom III, *Zobowiązania. Część szczególna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2014 (II wydanie), rozdział *Umowa leasingu* (I. 6) (w:) *Umowy w obrocie gospodarczym. Wzory. Komentarze. Orzecznictwo*, red. A. Kidyba, Warszawa 2015 (II wydanie Warszawa 2018), w którym przeprowadzone badania znalazły również wyraz w opracowaniu wzoru takiej umowy wraz z komentarzem oraz odpowiednio dobranym orzecznictwem. Problematyki tej umowy dotyczy też artykuł naukowy *Roszczenie o naprawienie szkody z tytułu wad przedmiotu leasingu*, Przegląd Prawa Handlowego 2016, nr 10. Zawarte w nim rozważania prowadzą do wniosku, że roszczenie o naprawienie szkody spowodowanej istnieniem wady przysługuje korzystającemu bezpośrednio przeciwko temu podmiotowi, który ponosi odpowiedzialność za istnienie wady. W konsekwencji w przypadku szkód spowodowanych wadami, za które z mocy ustawy odpowiada zbywca, należy przyjąć, że na podstawie art. 709⁸ § 2 k.c. roszczenia odszkodowawcze, o których mowa w art. 566 k.c., przysługują korzystającemu i to on powinien żądać naprawienia szkody bezpośrednio wobec zbywcy. Dotyczy to zarówno roszczenia o naprawienie szkody na ogólnych zasadach, jak i roszczenia o naprawienie szkody, którą korzystający poniósł przez zawarcie umowy, jeżeli nie wiedział o istnieniu wady, ograniczonego do ujemnego interesu umowy. Natomiast jeżeli wada powstała na skutek okoliczności, za które odpowiada finansujący (art. 709⁸ § 1 k.c.), wówczas w razie powstania

po stronie korzystającego szkody nią spowodowanej, roszczenie odszkodowawcze na podstawie art. 471 k.c. przysługuje mu wobec finansującego.

Zagadnieniom umów obligacyjnych uregulowanych w kodeksie cywilnym zostały poświęcone rozdziały komentarza: Tytuł XXI. *Zlecenie*. Komentarz do art. 734 – 751; Tytuł XXII. *Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia*. Komentarz do art. 752-757; Tytuł XXIII. *Umowa agencyjna*. Komentarz do art. 758 – 764⁹; Tytuł XXIV. *Umowa komisu*. Komentarz do art. 765-773; Tytuł XXVIII. *Przechowanie*. Komentarz do art. 835-845; Tytuł XXX. *Umowa składu*. Komentarz do art. 853 – 859⁹ (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz*, tom III, *Zobowiązania. Część szczególna*, red. A. Kidyba, Wolters Kluwer SA, Warszawa 2014 (II wydanie). Problematyki umowy spółki, powodującej jednocześnie powstanie jednostki organizacyjnej dotyczy rozdział: Tytuł XXXI. *Spółka*. Komentarz do art. 860-875 k.c. (współautorstwo z A. Kidybą) (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz*, tom III, *Zobowiązania. Część szczególna*, red. A. Kidyba, Wolters Kluwer SA, Warszawa 2014 (II wydanie). Rezultatem kontynuacji badań we wskazanych zakresach było w każdym przypadku rozszerzenie, uzupełnienie dotychczasowych rozważań, a także pogłębienie wybranych wątków.

Z zagadnieniem umów obligacyjnych związany jest kolejny nurt podejmowanych przeze mnie badań naukowych, dotyczący sprzedaży z udziałem konsumenta jako kupującego i rękojmi konsumenckiej według przepisów kodeksu cywilnego, znowelizowanych ustawą o prawach konsumenta. Efektem tych dociekań być artykuł naukowy „*Rękojmia konsumencka*” według znowelizowanych przepisów kodeksu cywilnego (w:) *Ochrona strony słabszej stosunku prawnego. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Adamowi Zielińskiemu*, red. M. Boratyńska, Warszawa 2016. Dokonałam w nim analizy regulacji prawnej rękojmi konsumenckiej, co doprowadziło do konkluzji o wzmocnieniu pozycji konsumenta jako kupującego w porównaniu z jego sytuacją na gruncie przepisów o niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową zawartych uprzednio w ustawie o sprzedaży konsumenckiej. Znalazło ono wyraz w rozszerzeniu zakresu przedmiotowego odpowiedzialności za jakość rzeczy sprzedanej, poprzez objęcie rękojmią konsumencką *expressis verbis* wad prawnych, a także zastosowanie jej odpowiednio w razie sprzedaży energii, praw i wody oraz w przypadku sprzedaży nieruchomości. Za kolejny przejaw wzmocnienia jego pozycji należy uznać wskazanie w ustawie dłuższego czasu obowiązywania domniemania istnienia wady fizycznej lub jej przyczyny w chwili przejścia niebezpieczeństwa na konsumenta, a także zniesienie wymogu dochowania aktu staranności w postaci zawiadomienia o wadzie w ustawowo określonym terminie, pod rygorem utraty uprawnień z tytułu rękojmi. Bardzo istotnym udogodnieniem jest też poddanie realizacji roszczeń z tytułu rękojmi ogólnym zasadom, a tym samym wyeliminowanie ustawowo określonej kolejności oraz przesłanek wykonywania poszczególnych uprawnień. Poza tym w aktualnym stanie prawnym konsument może dochodzić naprawienia szkody zgodnie z art. 566 oraz 574 k.c., przy czym zmiana wyraża się przede wszystkim w możliwości żądania naprawienia szkody w zakresie ujemnego interesu umowy, niezależnie od tego, czy jest ona następstwem okoliczności, za które sprzedawca ponosi odpowiedzialność, czy też nie. Nowym rozwiązaniem jest przy tym

ustawowe przedłużenie czasu trwania odpowiedzialności sprzedawcy za wady fizyczne w przypadku, gdy określony przez sprzedawcę lub producenta termin przydatności rzeczy do użycia kończy się po upływie dwóch lat od dnia wydania rzeczy kupującemu (art. 568¹ k.c.). Istotną rolę odgrywają też znowelizowane regulacje dotyczące relacji pomiędzy dochodzeniem uprawnień z rękojmi oraz z gwarancji. Przepisy art. 579 k.c. podkreślają niezależny charakter obu reżimów odpowiedzialności. Zapewniają też ochronę kupującego przed utratą uprawnień z rękojmi na skutek długotrwałego wykonywania przez gwaranta obowiązków z gwarancji.

Moje dotychczasowe zainteresowania naukowe uległy też rozszerzeniu o zagadnienia należące do części ogólnej prawa handlowego. W tym zakresie moje osiągnięcia wyrażają się w opublikowaniu wyników badań nad zagadnieniami: pojęcia przedsiębiorcy według kodeksu cywilnego, zasad prawa handlowego, a także mających zastosowanie w jego zakresie klauzul generalnych. Artykuł naukowy: *Przedsiębiorca według przepisów kodeksu cywilnego (w:) Prawo cywilne – stanowienie, wykładnia i stosowanie. Księga pamiątkowa dla uczczenia setnej rocznicy urodzin Profesora Jerzego Ignatowicza*, red. M. Nazar, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015 zawiera analizę determinantów wyznaczających pojęcie przedsiębiorcy w przepisach kodeksu cywilnego. Zawarte w nim rozważania prowadzą do wniosku, że pojęcie „przedsiębiorca” na gruncie przepisów kodeksu cywilnego jest ujmowane przy wykorzystaniu różnych wyznaczników. Jest nim podmiot: prowadzący we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową, prowadzący działalność gospodarczą, prowadzący przedsiębiorstwo, działający w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, a także podmiot: trudniący się dokonywaniem pewnych czynności zawodowo, stale lub w zakresie działalności przedsiębiorstwa, utrzymujący zarobkowo zakład, utrzymujący zakład przeznaczony do zawodowego trudnienia się określonymi czynnościami, czy też prowadzący zakład. Ponadto ujęcie przedsiębiorcy w kodeksie cywilnym może rzutować na sposób interpretacji tego pojęcia zdefiniowanego w innych aktach prawnych z zakresu prawa prywatnego, przede wszystkim w aspekcie oceny samodzielności przedsiębiorcy i określenia podmiotu ponoszącego skutki wykonywania działalności profesjonalnej, co dotyczy definicji zawartych w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawie o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym oraz w prawie własności przemysłowej. W konsekwencji zaprezentowanych rozważań należy uznać, że przepisy kodeksu cywilnego dotyczące podmiotów prowadzących działalność gospodarczą powinny mieć zastosowanie również do prowadzących działalność zawodową. Zarówno działalność gospodarcza, jak i zawodowa – jako wyznaczniki statusu przedsiębiorcy – powinny mieć charakter zorganizowany, stały (ciągły), co stanowi cechę każdej „działalności”, a także zarobkowy i zawodowy. Ich rozróżnienia należy dokonywać na podstawie kryterium podmiotowego, gdyż działalność zawodowa może być wykonywana tylko przez osobę fizyczną posiadającą odpowiednie wykształcenie zawodowe. Natomiast pojęcia „prowadzenie przedsiębiorstwa” czy „podejmowanie czynności w zakresie działalności przedsiębiorstwa” należałoby odnosić do sytuacji wykonywania działalności gospodarczej bądź zawodowej przy wykorzystaniu przedsiębiorstwa w znaczeniu

przedmiotowym (art. 55¹ k.c.), w tym wykonywania działalności rolniczej w oparciu o gospodarstwo rolne (art. 55³ k.c.). Zawodowe wykonywanie pewnych czynności, czy zawodowy charakter działalności są pojęciami wskazującymi na sposób wykonywania danej aktywności, w szczególności wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej, zakładającymi posiadanie i wykorzystanie między innymi odpowiedniej wiedzy, znajomości reguł, staranności i nie mogą być utożsamiane z działalnością zawodową. Utrzymywanie czy prowadzenie zakładu można z kolei traktować jako pojęcie szersze niż utrzymywanie czy prowadzenie przedsiębiorstwa z uwagi na to, że zakład oznacza kompleks majątkowy, który może służyć wykonywaniu również innych – poza gospodarczą lub zawodową – rodzajów działalności. Przedstawione w artykule różnicowanie wyznaczenia statusu przedsiębiorcy wydaje się zbędne i nieuzasadnione, a tym samym wymagające interwencji ustawodawcy. Również zaprezentowane w nim różnice pomiędzy definicjami przedsiębiorcy zawartymi w niektórych ustawach szczególnych oraz w kodeksie cywilnym dodatkowo przyczyniają się do braku przejrzystości w tym zakresie i stanowią źródło wątpliwości interpretacyjnych.

W artykule *Zasady prawa handlowego jako element jego części ogólnej* (w:) *Kodeks spółek handlowych po 15 latach obowiązywania*, red. J. Frąckowiak, Warszawa 2018 zaproponowałam katalog zasad prawa handlowego, obejmujący najistotniejsze reguły, wyrażające pewne naczelne dla tej dziedziny prawa wartości, cele i funkcje, które powinny znajdować swój wyraz w procesie zarówno stanowienia prawa handlowego, jak i jego stosowania. Większość z nich nie została wprost wyrażona w normach prawnych, niektóre zostały uregulowane w aktach zaliczanych do prawa publicznego, choć mają charakter prywatnoprawny. O obowiązywaniu określonej zasady decyduje treść norm prawnych zaliczanych do prawa handlowego, gdyż większość zasad podlega rekonstrukcji przy zastosowaniu metody indukcji, polegającej na analizie i uogólnieniu rozwiązań zawartych w przepisach dotyczących różnych sytuacji, ale wyrażających wspólną myśl, bądź służą ochronie tej samej wartości lub interesu. Istotne znaczenie w procesie ich ustalenia odgrywa też odwołanie się do natury, celów i funkcji prawa handlowego. Wyjaśnienie niektórych zasad wymaga też uwzględnienia natury stosunków prawnych powstających w obrocie gospodarczym. Na podstawie norm z zakresu prawa handlowego wskazałam na podstawowe znaczenie następujących zasad: wolności gospodarczej, szybkości obrotu gospodarczego, pewności i bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, zachowania podwyższonej staranności (zasada profesjonalizmu), ponoszenia ryzyka gospodarczego, uczciwości, poszanowania praw konsumentów.

Z kolei artykuł naukowy *Zasada uczciwości kupieckiej jako zasada prawa handlowego* (w:) *Zasady prawa w strukturze systemu prawa. Studium dogmatyczno-porównawcze*, red. L. Leszczyński, Studia Iuridica Lublinensia, vol. XXV, 1, Lublin 2016 prezentuje charakterystykę jednej z zasad prawa handlowego, określonej mianem „uczciwości kupieckiej”. Z przedstawionych w nim uwag wynika, że zasada uczciwości kupieckiej oznacza obowiązek respektowania dobrych obyczajów w obrocie gospodarczym. Zakres tej zasady jest szeroki, wyznaczony przez klauzulę generalną, a tym samym jej zakres treściowy kształtują wartości pozasystemowe. W każdym przypadku istotą pojęcia

"dobre obyczaje" jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. Uczciwość przedsiębiorcy (uczciwość kupiecką) należy odnieść do całokształtu jego działalności, w stosunkach zewnętrznych oraz wewnętrznych. Zasada uczciwości kupieckiej może być traktowana jako szczególne rozwinięcie zasady słuszności na gruncie prawa handlowego, ze względu na specyfikę stosunków prawnych, do których się odnosi. Pozostaje ona w związku z pozostałymi zasadami prawa handlowego. Jej naruszenie wywołuje przede wszystkim sankcje cywilnoprawne.

Natomiast artykuł naukowy: *Dobre obyczaje i zasady współzycia społecznego w prawie spółek handlowych*, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio G (Ius), vol. LXIII, 2, Lublin 2016 zawiera analizę dwóch klauzul generalnych znajdujących zastosowanie w stosunkach spółek handlowych, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, czyli klauzul zasad współzycia społecznego oraz dobrych obyczajów. W stosunkach wewnętrznych spółek handlowych klauzule te podlegają uwzględnieniu w takim zakresie, w jakim przepisy kodeksu cywilnego stosuje się z uwagi na naturę stosunku prawnego spółki handlowej (art. 2 k.s.h.). Rozbieżności poglądów dotyczących istoty obu klauzul są konsekwencją występowania w nich zwrotów niedookreślonych. W obu przypadkach wskazuje się jednak na odesłanie przede wszystkim do norm moralnych, obyczajowych, uczciwości, przyzwoitości. Specyficzny zbieg (konkurencja) klauzul generalnych zasad współzycia społecznego i dobrych obyczajów w stosunkach spółek handlowych występuje w przypadkach, gdy ten sam ich aspekt podlega ocenie w różnych spółkach przy wykorzystaniu jednej lub drugiej klauzuli. Stanowi to konsekwencję posługiwania się przez kodeks cywilny przede wszystkim klauzulą zasad współzycia społecznego, a kodeks spółek handlowych – klauzulą dobrych obyczajów oraz ujęcia wzajemnej relacji tych kodeksów jako *lex generalis – lex specialis* (art. 2 k.s.h.). Taka konkurencja obu klauzul jest widoczna przede wszystkim w dwóch płaszczyznach: oceny zakresu swobody umów przy kształtowaniu umowy spółki handlowej (art. 3 k.s.h.) oraz zaskarżania uchwał zgromadzeń w spółkach kapitałowych. W artykule został zaprezentowany pogląd, zgodnie z którym na gruncie kodeksu spółek handlowych należy przyjąć, że klauzula „dobre obyczaje” jest odpowiednikiem klauzuli „zasady współzycia społecznego” występującej w innych aktach prawnych. Ze względu na szeroki zakres stosowania tych klauzul najbardziej uzasadnione wydaje się uznanie, że wyznaczają pewien model właściwego, uczciwego postępowania w stosunkach międzyludzkich. Można je uznać za pewien konglomerat norm społecznych o zróżnicowanej proveniencji, zarówno mających uzasadnienie moralne, jak i obyczajowe, organizacyjne, czy nawet ekonomiczne.

Artykuł naukowy *Sprzecznosc z dobrymi obyczajami jako przesłanka podważania uchwał zgromadzeń korporacyjnych osób prawnych (w:) Ius est ars boni at aequi. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Józefowi Frąckowiakowi*, red. M. Leśniak, M. Skory, B. Sołtys, Wrocław 2018 zawiera przekrojową analizę sposobu ujęcia sprzeczności z dobrymi obyczajami jako przesłanki zaskarżenia uchwały zgromadzenia korporacyjnej osoby prawnej na tle innych podstaw jej podważenia. Wynika z niej, że wyłącznie w przypadku uchwał podejmowanych przez wspólników lub walne zgromadzenie w spółkach kapitałowych sprzeczność z dobrymi obyczajami nie została

przewidziana jako samodzielna podstawa powództwa o uchylenie uchwały. Jest przesłanką powiązaną z koniecznością wykazania, że uchwała taka godzi w interesy spółki lub ma na celu pokrzywdzenie wspólnika. W przypadku innych korporacji, zarówno w odniesieniu do uchwał walnego zgromadzenia spółdzielni, jak i uchwał walnego zgromadzenia członków towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych bądź reasekuracji wzajemnej, sama sprzeczność z dobrymi obyczajami może być wystarczającą okolicznością uzasadniającą podważenie uchwały. Ponadto w zróżnicowany sposób przepisy ujmują związek tej przesłanki z godzeniem w interesy danej korporacji lub celem w postaci pokrzywdzenia jej członka. W przypadku spółek konieczne jest zaistnienie dodatkowo przynajmniej jednej z tych okoliczności, w spółdzielniach wzajemna ich relacja ma cechę względności i opiera się na alternatywie łącznej, przy czym jednocześnie cel pokrzywdzenia jej członka można też postrzegać jako samodzielną podstawę zaskarżenia uchwały albo jako alternatywę tylko dla przesłanki w postaci godzenia w interesy spółdzielni. Z kolei w przypadku towarzystw ustawa nie buduje żadnej ich wzajemnej zależności. Mimo takiego zróżnicowanego ujęcia uzasadnione wydaje się stwierdzenie, że zarówno uchwała, która godzi w interesy spółki, spółdzielni czy towarzystwa, jak i taka, która ma na celu pokrzywdzenie wspólnika albo akcjonariusza czy członka spółdzielni bądź towarzystwa już przez to może być uznana za sprzeczną z dobrymi obyczajami

Nowym nurtem mojej aktywności naukowej jest też problematyka przedsiębiorcy jednoosobowego, a w szczególności jego przekształcenia, a także zarządu sukcesyjnego w razie jego śmierci. Zagadnieniom tym poświęcony został rozdział w komentarzu: *Dział III. Rozdział 6. Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową* – komentarz do art. 584¹ – 584¹³ (w:) J. Frąckowiak, A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, M. Michalski, A. J. Witosz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Komentarz do art. 491-633*, red. A. Kidyba, t. IV, Warszawa 2018, obejmujący komentarz do 13 artykułów kodeksu spółek handlowych (ss. 76). W komentarzach do poszczególnych artykułów dokonałam analizy przesłanek dopuszczalności przekształcenia przedsiębiorcy jednoosobowego w spółkę, istoty takiego przekształcenia, w którym można wskazać zarówno elementy charakterystyczne dla kontynuacji, jak i dla sukcesji, a także jego skutków. Przedstawiłam też tryb przekształcenia i poszczególnych czynności wymaganych dla jego przeprowadzenia. Zawarte w komentarzu rozważania zawierają szeroką analizę charakteru tego przekształcenia, wnioski dotyczące składających się na nie czynności, ich kolejności, czy wzajemnego powiązania, a także uwagi odnoszące się do sposobu uregulowania zasad odpowiedzialności cywilnej ponoszonej w związku z takim przekształceniem, zarówno odpowiedzialności odszkodowawczej, jak i odpowiedzialności za zobowiązania przekształcanego przedsiębiorcy.

Problematyki przedsiębiorcy jednoosobowego dotyczy też artykuł naukowy *Status prawny zarządcy sukcesyjnego*, Przegląd Prawa Handlowego 2018, nr 12. W artykule tym skoncentrowałam się na analizie statusu prawnego zarządcy sukcesyjnego, czyli jego pozycji wyznaczonej leżącą u podstaw konstrukcją zastępstwa oraz przyznanym mu jako zarządcy wyodrębnionej masy majątkowej zakresem kompetencji realizowanych w ramach prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku oraz zasady

odpowiedzialności ponoszonej z tego tytułu. Zawarte w artykule uwagi prowadzą do wniosku, że zarządca sukcesyjny jest tymczasowym zastępcą powoływanym do prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku. Może działać wyłącznie jednoosobowo. Jest on rodzajem zarządcy wyodrębnionej masy majątkowej. Mechanizm prawny jego działania wyraża się w dokonywaniu czynności we własnym imieniu, ale na rachunek właścicieli spadku. Opiera się więc na konstrukcji zastępstwa pośredniego, przy czym skutki prawne dokonywanych przez zarządcę czynności realizują się bezpośrednio w sferze prawnej właścicieli przedsiębiorstwa w spadku. Oznacza to jednocześnie występowanie cech właściwych zastępcy bezpośredniemu (przedstawicielowi). W tym zakresie jego status wykazuje podobieństwo do zasad działania syndyka, a także zarządcy nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym, wykonawcy testamentu czy kuratora spadku. Jest rodzajem zastępcy „celowego” powoływanego dla realizacji ustawowo określonych zadań, który wykonuje własne, powierzone mu przez ustawę czynności. Działanie na rachunek innych osób powoduje, że zarządca sukcesyjny nie odpowiada za zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa w spadku. Zakres kompetencji zarządcy sukcesyjnego został wyznaczony ustawowo i obejmuje prowadzenie przedsiębiorstwa w spadku w znaczeniu funkcjonalno-przedmiotowym, czyli prowadzenie działalności gospodarczej przy wykorzystaniu takiego przedsiębiorstwa. W tych ramach przysługuje mu zarówno prawo do zarządzania taką działalnością, jak i umocowanie do dokonywania czynności w stosunku do osób trzecich.

Zagadnienie istoty przekształcenia, w którym formą docelową jest spółka handlowa została przeze mnie przedstawiona w artykule naukowym *Przekształcenie w spółkę handlową – pytanie o koncepcję prawną przekształcenia (w:) Societates et obligationes – tradycja, współczesność, przyszłość. Księga jubileuszowa Profesora Jacka Napierały*, red. A. Olejniczak, T. Sójka, Poznań 2018, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Przekształcenie w spółkę handlową – pytanie o koncepcję prawną przekształcenia (w:) Societates et obligationes – tradycja, współczesność, przyszłość. Księga jubileuszowa Profesora Jacka Napierały*, red. A. Olejniczak, T. Sójka, Poznań 2018, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zawarte w nim rozważania obejmują analizę założeń i skutków przekształceń: spółdzielni pracy w spółkę handlową, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych lub towarzystwa reasekuracji wzajemnej w spółkę akcyjną, spółki cywilnej w spółkę jawną oraz w inną spółkę handlową, przedsiębiorstwa państwowego w spółkę handlową, banku państwowego w bank w formie spółki akcyjnej, przedsiębiorcy jednoosobowego w spółkę handlową oraz samorządowego zakładu budżetowego w spółkę handlową. Analiza przeprowadzona została przy uwzględnieniu zasadniczych aspektów przekształcenia: zewnętrznego – formalnego (podmiotowego), obejmującego ocenę tożsamości podmiotu prawa z punktu widzenia jego nieprzerwanego istnienia oraz wewnętrznego – materialnego (przedmiotowego) obejmującego ocenę tożsamości substratu zapewniającą uznanie, że przed przekształceniem i po przekształceniu istnieje ten sam, w stosunkach wewnętrznych, podmiot prawa. W ramach aspektu wewnętrznego uwzględniłam z kolei ocenę z punktu widzenia tożsamości

personalnej oznaczającej, że skład osobowy przed i po przekształceniu pozostaje w zasadzie ten sam – te same osoby utrzymują wpływ na wykonywaną działalność; a także tożsamości majątkowej (w zakresie aktywów i pasywów), wyznaczającej tożsamość majątku *sensu largo*, będącego podstawą wykonywanej działalności przed i po przekształceniu; oznacza ona najczęściej również ciągłość przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym, co nie wyklucza zmian struktury majątkowej. Na tle wskazanych przykładów przekształcenia można stwierdzić, że w większości przypadków ustawa nie reguluje w sposób jednoznaczny konstrukcji, na jakiej się ono opiera. W konsekwencji zasadne wydaje się postawienie tezy, zgodnie z którą należy wyróżnić zarówno przekształcenie prawne *sensu stricto*, oparte na zasadzie pełnej kontynuacji, zakładającej tożsamość podmiotu prawa w aspekcie zewnętrznym i wewnętrznym, oraz przekształcenie *sensu largo* obejmujące inne przypadki przekształceń, które nie podlegają w pełnym zakresie tej zasadzie, zawierając elementy kontynuacji oraz sukcesji, a także przypadki, gdy termin „przekształcenie” zostaje użyty dla następstwa wyrażającego zasadę sukcesji.

Natomiast najnowszym nurtem moich zainteresowań badawczych jest problematyka konstrukcji prawnej korporacji. W pewnym zakresie stanowi on nawiązanie do dotychczas prowadzonych badań dotyczących spółek handlowych, w istotnym zakresie rozszerzonych o inne struktury zaliczane do kategorii korporacji. Zwieńczeniem badań w tym zakresie jest monografia pt. „*Korporacja. Elementy konstrukcji prawnej*”, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, ss. 389). Monografia zawiera dogmatyczną analizę elementów składających się na konstrukcję każdej korporacji prywatnoprawnej, stanowiących podstawę istnienia i funkcjonowania każdej struktury zaliczonej do tej kategorii. Jednocześnie mimo występowania w każdej korporacji tych samych elementów wyznaczających jej konstrukcję prawną, rozważania prowadzone w monografii dowodzą istotnego zróżnicowania w obrębie tej grupy. Celem monografii było bowiem z jednej strony wykazanie jednolitości organizacji występujących w obrocie zaliczanych do korporacji pod względem elementów występujących w ich konstrukcji prawnej. Z drugiej strony jej zadaniem było zwrócenie uwagi na różnice występujące w obrębie tej grupy jednostek i przeprowadzenie w konsekwencji ich klasyfikacji w zależności od sposobu ukształtowania poszczególnych elementów składających się na ich budowę. Zaprezentowane w pracy rozważania stanowią wynik badań nad grupą korporacji obejmującą swym zakresem w szczególności wszystkie spółki handlowe: jawną, partnerską, komandytową i komandytowo-akcyjną, z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjną, a także spółki cywilne, spółdzielnie, товариства ubezpieczeń wzajemnych, stowarzyszenia, izby gospodarcze związki zawodowe, organizacje pracodawców oraz partie polityczne. Zawierają również odniesienia do europejskiego zgrupowania interesów gospodarczych, spółki europejskiej i spółdzielni europejskiej. Niektóre z nich stanowią kategorie o utrwalonej, jednolitej („klasycznej”) konstrukcji, jak spółki, spółdzielnie, stowarzyszenia, inne natomiast, w szczególności товариства ubezpieczeń wzajemnych, spółdzielnie europejskie, łączą cechy przynależne różnym wskazanym korporacjom.

Przeprowadzenie wskazanych analiz i zaprezentowanie syntezy ich wyników wymagało przede wszystkim sformułowania samego pojęcia korporacji. Została ona w monografii scharakteryzowana jako jednostka organizacyjna, a także jako stosunek prawny będący podstawą jej istnienia. W większości korporacje są jednocześnie podmiotami prawa, jednak nie jest to cecha konieczna do zakwalifikowania określonej struktury do kategorii korporacji. W tym zakresie bowiem można wyodrębnić korporacje będące osobami prawnymi, będące jednostkami organizacyjnymi niemającymi osobowości prawnej wyposażonymi w zdolność prawną (określane m.in. jako ułomne osoby prawne, podmioty ustawowe, osoby ustawowe), a także takie, które nie mają podmiotowości prawnej. Z tego punktu widzenia struktura korporacji będącej osobą prawną może zostać rozbudowana ze względu na przewidzianą wobec niektórych z nich (stowarzyszenia, izby gospodarcze, związki zawodowe) możliwość tworzenia wewnętrznych struktur w postaci terenowych jednostek organizacyjnych również wyposażonych w osobowość prawną, co prowadzi w konsekwencji do zjawiska „podwójnej osobowości prawnej”. Badanie stosunku prawnego korporacji prowadzi do wniosku, że jest on stosunkiem prawnym, mającym charakter cywilnoprawny, opartym na zasadzie równorzędności stron, zarówno w relacji pomiędzy korporacją a jej członkami oraz w relacjach między członkami korporacji, złożonym, trwałym, obligacyjno-organizacyjnym (korporacyjnym), podmiotowym oraz umownym. Każda korporacja powstaje na podstawie umowy korporacyjnej o specyficznym, kreacyjnym i w większości podmiototwórczym charakterze, mającej cechy umowy wielostronnej, zarówno w aspekcie jej struktury podmiotowej, jak i ukształtowania zasadniczych *essentialia negotii*. Powoduje ona powstanie zobowiązania członków do współdziałania dla realizacji określonego celu, co oznacza, że realizując to zobowiązanie wszyscy działają niejako obok siebie, równolegle, wykonując swoje prawa i obowiązki, brak jest w niej natomiast elementu równoważenia, czy godzenia przeciwstawnych interesów stron. Każda korporacja jest też zrzeszeniem czyli trwałym związkiem podmiotów połączonych dążeniem do osiągnięcia wspólnego celu, przy czym z przeprowadzonych badań wynika, że można wśród nich wyróżnić takie, w których koniecznym warunkiem ich istnienia jest przynależność określonej liczbowo minimalnej liczby członków oraz takie, w których przepisy nie wyznaczają takiego minimum. Z tego punktu widzenia można też wyróżnić szczególne, ustawowo przewidziane, przypadki korporacji jednoosobowych, a nawet wskazać na wyjątkową konstrukcję w postaci korporacji pozbawionej członków. Jedną z podstawowych cech każdej korporacji jest dobrowolność wyrażająca się w dobrowolności jej istnienia – utworzenia i rozwiązania, dobrowolności ukształtowania zasad jej organizacji i działania, a także w dobrowolności członkostwa. Czynnikiem spajającym współdziałanie w ramach korporacji jest dążenie do osiągnięcia wspólnego celu (*affectio corporationis*), w zależności od którego możliwe jest wyodrębnienie korporacji o celach gospodarczych zarobkowych, gospodarczych niezarobkowych oraz niegospodarczych. Pierwsza ich kategoria wypełnia przesłanki uznania za przedsiębiorców, pozostałe mają charakter ze swej istoty niezarobkowy i mogą zostać zakwalifikowane do grupy podmiotów *non profit* lub *not for profit*.

Takie ukształtowanie celów stanowi też podstawę do wyodrębnienia korporacji zarobkowych i niezarobkowych.

Pierwszoplanową rolę w zakresie elementów wyznaczających konstrukcję prawną korporacji odgrywa członkostwo, które wyraża przynależność określonego podmiotu do struktury organizacyjnej korporacji. Pojęcie to oznacza też stosunek prawny oraz prawo podmiotowe. Choć jest cechą wyróżniającą struktury korporacyjne, zarówno jego konfiguracja podmiotowa, jak i jego związek z wyodrębnionym sformalizowanym funduszem (kapitałem), a także jego treść ukształtowane zostały w różnicowany sposób, co daje podstawę do wyodrębnienia członkostwa opartego na uczestnictwie kapitałowym, czysto osobowym oraz łączącego aspekt osobowy z udziałem w podstawowym funduszu własnym korporacji.

Drugim istotnym elementem, umożliwiającym współdziałanie w ramach korporacji będącej jednostką organizacyjną i spajającym w całość podejmowane w jej obrębie czynności w dążeniu do osiągnięcia założonego celu, jest jej organizacja oraz zasady działania. Zasadniczą rolę odgrywa w tym aspekcie określenie zasad prowadzenia spraw (kierowania działalnością) korporacji, sprawowanie w niej wewnętrznej kontroli i nadzoru oraz zasad uczestniczenia przez członków w podejmowaniu uchwał kreujących wolę korporacji. Analiza organizacji i działania korporacji wymaga też zwrócenia uwagi na instrumenty nadzoru zewnętrznego sprawowanego przede wszystkim przez sądy (nadzór bezpośredni), a w odniesieniu grupy korporacji o charakterze niezarobkowym – również przez organy administracji (nadzór pośredni).

Kolejnym wyodrębnionym w pracy elementem konstrukcji prawnej korporacji jest jej majątek, niezbędny dla realizacji celu, dla którego korporacja została utworzona. Istotną cechą korporacji jest przy tym występujący po stronie członków obowiązek wyposażenia jej w mienie, przybierający postać w szczególności obowiązku wniesienia wkładów, udziałów, czy składek członkowskich. Stąd zasadne jest wyodrębnienie w strukturze majątkowej takiej organizacji funduszu pokrywanego świadczeniami wnoszonymi przez członków. Ponadto z punktu widzenia zależności pomiędzy majątkiem a działalnością korporacji wyróżnić można korporacje, które są podmiotami samofinansującymi się oraz takie, których majątek zasilany jest w znacznej mierze ze źródeł zewnętrznych. Poza majątkiem, doniosłym dla prawidłowego funkcjonowania korporacji elementem są przysługujące jej dobra osobiste oraz te o charakterze osobisto-majątkowym. Analiza struktury majątku korporacji w powiązaniu z założeniami dotyczącymi stosunku prawnego członkostwa, prowadzi do wyodrębnienia wśród nich takich, które mają charakter udziałowy, w których uczestnictwo jest związane z udziałami w sformalizowanym funduszu, w obrębie których wyróżnić można korporacje kapitałowe, a także bezudziałowe, w których nie występuje zależność członkostwa od partycypowania w takim funduszu (kapitale) korporacji.

Istotnym elementem wyznaczającym konstrukcję korporacji jako pewnej organizacji oraz uczestnika obrotu jest określenie obowiązujących w niej zasad odpowiedzialności cywilnej. W tym zakresie wyodrębnić można odpowiedzialność majątkową oraz organizacyjną. W ramach

odpowiedzialności o charakterze majątkowym zasadniczą rolę odgrywa ukształtowanie zasad odpowiedzialności za zobowiązania korporacji, która może spoczywać wyłącznie na niej jako podmiocie prawa, bądź może być ponoszona również przez jej członków, ewentualnie tylko przez członków takiego zrzeszenia. Ponadto istotne znaczenie ma również odpowiedzialność odszkodowawcza lub wyrównawcza w stosunkach wewnętrznych korporacji, ponoszona przez jej członków czy funkcjonariuszy. Organizacyjny aspekt stosunku prawnego korporacji znajduje swój wyraz w obowiązujących w niej regułach odpowiedzialności organizacyjnej, która ma charakter niemajątkowy, a wynikające z niej sankcje wyrażają się w ukształtowaniu stosunku prawnego wiążącego korporację z jej członkiem, czy też członkiem władz.

Łącznie mój dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego obejmuje 71 publikacji: 2 monografie (w tym jedna stanowi uzupełnione i rozszerzone III wydanie), 11 artykułów naukowych (6 w czasopismach, 5 w opracowaniach zbiorowych), 57 rozdziałów we współautorskich opracowaniach naukowych (w tym 3 we współautorstwie), z czego 27 rozdziałów zawartych jest w kolejnych wydaniach opracowań wydanych w tym okresie, 1 recenzję książki, a także 7 opinii prawnych publikowanych na stronach Krajowej Rady Radców Prawnych.

III. Udział w konferencjach naukowych

Przed uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego brałam udział w 15 konferencjach naukowych, na 2 wygłosiłam referaty. Należą do nich:

- 1) II Ogólnopolski Zjazd Katedr Prawa Handlowego, organizowanym przez Katedrę Prawa Gospodarczego i Handlowego UMCS, „*Aktualne problemy prawa handlowego w okresie przemian społeczno-gospodarczych*” Kazimierz Dolny n/Wisłą, 1-2 czerwca 1999 r.;
- 2) Konferencja naukowa „*Spółka jako podstawowa forma prawna funkcjonowania przedsiębiorców*”, Szklarska Poręba, 25/27 czerwca 2000 r.;
- 3) III Ogólnopolski Zjazd Pracowników Uniwersyteckich Katedr Prawa Handlowego, Kraków, 4-6 czerwca 2001 r.;
- 4) V Ogólnopolski Zjazd Katedr Prawa Handlowego „*Kodeks spółek handlowych po pięciu latach*”, Wrocław 26-28 września 2005 r.;
- 5) II Ogólnopolskim Zjazd Cywilistów „*Europeizacja prawa prywatnego*”, Katowice-Wisła, 28-30 września 2006 r.;
- 6) VII Zjazd Katedr Prawa Handlowego „*Prawo handlowe w pięć lat po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. 75 lat Kodeksu handlowego*”, Łódź 23 – 26 września 2009 r.;
- 7) Konferencja naukowa „*Uprawnienia, obowiązki, odpowiedzialność wspólników i organów spółek handlowych*”, Warszawa 29 czerwca 2010 r. (referat nt. „*Ograniczona odpowiedzialność wspólników za zobowiązania w handlowych spółkach osobowych*”);

- 8) Konferencja naukowa „*Aktualne problemy prawa zobowiązań w Polsce*”, Warszawa, 25 listopada 2010 r. (referat nt. „*Stosunek prawny zastępstwa między stronami wybranych umów obligacyjnych*”);
- 9) Seminarium poświęcone osobie i dorobkowi naukowemu Profesora Stefana Buczkowskiego, Lublin, UMCS 17 maja 2011 r.;
- 10) VIII Ogólnopolski Zjazd Katedr Prawa Handlowego „*Instytucje prawa handlowego w przyszłym kodeksie cywilnym*”, Białowieża 21-24 września 2011 r.;
- 11) Konferencja naukowa „*System rejestracji przedsiębiorców w Polsce na tle prawnoporównawczym - doświadczenia i perspektywy*”, Lublin, KUL 19 kwietnia 2012 r.;
- 12) II Forum Prawa Spółek „*O potrzebie zmian prawa spółek handlowych w zakresie regulacji spółek osobowych*”, Łódź 18 maja 2012 r.;
- 13) Konferencja naukowa „*Jerzy Ignatowicz – profesor i sędzia (1914 – 1997)*”, Lublin UMCS 29 listopada 2012 r.;
- 14) Konferencja naukowa „*Podstawowe konstrukcje i tendencje rozwojowe prawa spółdzielczego*”, Lublin, KUL 25 kwietnia 2013 r.;
- 15) III Forum Prawa Spółek „*W 100-lecie urodzin Profesora Adama Szpunara*”, Łódź 17 maja 2013 r.;

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego brałam udział w ponad 20 konferencjach naukowych, na dwóch wygłosiłam referaty. Należą do nich:

- 1) IX Ogólnopolski Zjazd Katedr Prawa Handlowego „*Wpływ europeizacji prawa na instytucje prawa handlowego*”, Sopot 26-29 września 2013 r.;
- 2) Konferencja Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej „*Skuteczniejsza ochrona konkurencji – propozycje zmian w prawie*”, Lublin 10 października 2013 r.;
- 3) Konferencja naukowa „*Skarb Państwa a działalność gospodarcza*”, Lublin 24 października 2013 r.;
- 4) Konferencja naukowa „*Spółki z udziałem Skarbu Państwa a Skarb Państwa*”, Lublin 3-4 kwietnia 2014 r. (prowadziłam jeden z paneli),
- 5) IV Forum Prawa Spółek „*Uchwały w spółkach handlowych*”, Łódź 16 maja 2014 r.;
- 6) Konferencja naukowa „*Zasady prawa w gałęziowej strukturze prawa*”, Lublin 12 czerwca 2014 r. (referat nt. „*Istota zasady uczciwości kupieckiej*”);
- 7) Konferencja naukowa „*Dylematy spójności Kodeksu spółek handlowych z Kodeksem cywilnym oraz Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym*”, Warszawa 23 września 2014 r.;
- 8) Konferencja naukowa „*Zagadnienia stosowania prawa. Perspektywa teoretyczna i dogmatyczna*”, Lublin 27 października 2014 r. (przewodniczyłam jednemu z paneli),
- 9) Konferencja naukowa „*Prawo cywilne – stanowienie, stosowanie i wykładnia*”, Lublin, 20-21 listopada 2014 r.;

- 10) Konferencja naukowa „*Prawo handlowe 25 lat po transformacji ustrojowej. Doświadczenia i perspektywy*”, Lublin 21-22 listopada 2014 r., (zabierałam głos w imieniu Katedry Prawa Gospodarczego i Handlowego);
- 11) Konferencja naukowa „*80 lat kodyfikacji polskiego prawa handlowego*”, Warszawa 28 listopada 2014 r.
- 12) Konferencja naukowa „*Generalne klauzule odsyłające w porządku prawnym- ujęcie systemowo-porównawcze*”, Lublin, 14 maja 2015 r. (referat nt. Zasady współżycia społecznego i dobre obyczaje w prawie spółek handlowych)
- 13) V Forum Prawa Spółek „*Prawa mniejszości w handlowych spółkach kapitałowych*”, Łódź 15 maja 2015 r.
- 14) X Ogólnopolski Zjazd Katedr Prawa Handlowego, *Tendencje reformatorskie w prawie handlowym*, Rzeszów 24-25 września 2015
- 15) VI Forum Prawa Spółek „*Papiery wartościowe emitowane przez spółki handlowe*”, Łódź 20 maja 2016 r.,
- 16) Konferencja naukowa „*Spółki Skarbu Państwa na rynku kapitałowym*”, Warszawa 6 października 2016 r.
- 17) VI Ogólnopolski Zjazd Cywilistów „*Prawo kontraktów*”, Międzyzdroje, 21-23 września 2016 r.,
- 18) Konferencja naukowa „*Prosta Spółka Akcyjna: o potrzebie i skutkach wprowadzenia PSA do polskiego prawa spółek*”, Warszawa 23 lutego 2018 r.
- 19) Konferencja naukowa „*Zabezpieczenia wierzytelności w systemie prawa polskiego – w 20-lecie przywrócenia instytucji zastawu rejestrowego*”, Lublin 11 maja 2017 r. (byłam moderatorem jednej z sesji)
- 20) VII Forum Prawa Spółek „*Ochrona wierzycieli w spółkach handlowych*”, Łódź 19 maja 2017 r.,
- 21) XI Ogólnopolski Zjazd Katedr Prawa Handlowego „*W poszukiwaniu optymalnego modelu ustroju spółki handlowej – efektywność zarządzania i nadzoru*”, Warszawa 21-22 września 2017 r.
- 22) Konferencja naukowa „*Obowiązek pracowniczej lojalności wobec pracodawcy*”, Lublin 23 kwietnia 2018 r.
- 23) VIII Forum Prawa Spółek „*Reforma kodeksu spółek handlowych – systemowa zmiana czy autorskie projekty?*”, Łódź 18 maja 2018 r.
- 24) VII Ogólnopolski Zjazd Cywilistów „*Współczesne problemy prawa cywilnego – aksjologia, konstrukcje, dobra chronione*”, Kraków 24-25 września 2018 r.

V. Ekspertyzy i inne opracowania wykonane na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców i udział w zespołach eksperckich i konkursowych:

1. Ekspertyzy i inne opracowania wykonane na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców

Przed uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego sporządziłam 3 opinie prawne:

1. Opinia prawna z dnia 12 kwietnia 2011 r. w sprawie projektu nowelizacji ustawy - Kodeks spółek handlowych, opracowanej przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości, zakładającej zasadniczą reformę struktury kapitałowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (wspólnie z prof. dr hab. A. Kidybą), sporządzona na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych – Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji

2. Opinia prawna z dnia 30 maja 2011 r. w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych przewidującego zmianę trybu ścigania przestępstwa działania na szkodę spółki (art. 585 k.s.h.), sporządzona na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych – Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji.

3. Opinia prawna z dnia 18 stycznia 2013 r. w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych przewidującego obniżenie minimalnej wysokości kapitału zakładowego do kwoty 1 złoty, sporządzona na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych – Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji.

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego sporządziłam 7 opinii prawnych:

1. Opinia prawna z dnia 16 sierpnia 2013 r. w sprawie projektu założeń projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw wraz z tekstem regulacyjnym, przesłanych z pismem z dnia 17 lipca 2013 r., DprC-III-431-18/13, dotycząca zmian struktury kapitałowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a także wprowadzenia dopuszczalności tworzenia spółek jawnych i komandytowych oraz dokonywania czynności w spółkach przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego, sporządzona na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych – Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji.

2. Opinia prawna z dnia 10 maja 2014 r. dotycząca projektu Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością; sporządzona na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych – Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji

3. Opinia prawna z dnia 25 sierpnia 2014 r. w sprawie założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw, przesłanego z pismem z dnia 29 lipca 2014 r. DPrC-III-4392-2/13/75 140729-01150, dotycząca ukształtowania postępowania przymuszającego, postępowania mającego na celu wyeliminowanie z rejestru „martwych podmiotów” oraz zmian kompetencji kuratora (art. 42 k.c.); sporządzona na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych – Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji

4. Opinia prawna z dnia 17 września 2014 r. zawierająca stanowisko w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw przesłanego przy piśmie z dnia 13 sierpnia 2014 r. DPrC-III-431-18/13/147 140813-00371, sporządzona na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych – Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji

5. Opinia prawna z dnia 2 marca 2015 r. dotycząca projektu z dnia 17 lutego 2015 r. ustawy o zmianie ustawy - Kodeks spółek handlowych, zakładającego zasadniczą reformę struktury kapitałowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, oraz niektórych innych ustaw przesłanego przy piśmie z dnia 17 lutego 2015 r. DL-431-1/15 150217-01206, sporządzona na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych – Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji

6. Opinia prawna z dnia 2 grudnia 2016 r. w sprawie projektu z dnia 26 października 2016 r. ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw, przesłanego z pismem z 2 listopada 2016 r. DL-VIII-4392-4/15/157; sporządzona na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych – Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji

7. Opinia z dnia 10 czerwca 2018 r. w sprawie projektu z dnia 15 maja 2018 r. ustawy o zmianie ustawy - Kodeks spółek handlowych, zakładającego wprowadzenie nowego typu spółki pod nazwą „prosta spółka akcyjna” (PSA); sporządzona na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych – Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji.

2. Udział w zespołach eksperckich i konkursowych

Od 2011 r. pełnię funkcję eksperta Ośrodka Badań Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych.

VI. Działalność dydaktyczna

1. Przeprowadzone i prowadzone wykłady i seminaria

W ramach działalności dydaktycznej, po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego, prowadzę wykłady z przedmiotów: Prawo handlowe dla studentów IV roku prawa stacjonarnego (wspólnie z A. Kidybą), Prawo przedsiębiorców dla studentów III roku kierunku prawno-biznesowego studia stacjonarne i niestacjonarne (zaoczne), Prawo kontraktowe dla studentów III roku kierunku prawno-biznesowego studia stacjonarne i niestacjonarne (zaoczne), Prawo reklamy dla studentów II-V roku prawa stacjonarnego, Prawo reklamy dla studentów I-II roku administracji stacjonarnej II stopnia, Pośrednictwo handlowe dla studentów I-III roku kierunku prawno-biznesowego studia stacjonarne, Prawo konkurencji dla studentów I-III roku kierunku prawno-biznesowego studia stacjonarne, Prawo handlowe w praktyce menedżera dla studentów I roku kierunku prawno-menedżerskiego, studia stacjonarne.

Prowadziłam też wykłady z przedmiotów: Prawo konkurencji dla studentów IV i V roku prawa stacjonarnego, Prawo handlowe dla studentów I roku kierunku prawno-menedżerskiego studia stacjonarne, Umowy handlowe dla studentów II roku kierunku prawno-menedżerskiego studia stacjonarne.

Prowadzę także seminaria magisterskie dla studentów IV-V roku prawa stacjonarnego, dla studentów IV-V roku prawa niestacjonarnego (zaocznego), dla studentów I-II roku kierunku prawno-menedżerskiego studia stacjonarne oraz seminarium dyplomowe dla studentów II-III roku kierunku prawno-biznesowego, studia stacjonarne,

Prowadziłam też seminaria: dla studentów II-III roku administracji stacjonarnej I stopnia, I-II roku administracji stacjonarnej II stopnia, dla studentów I-II roku administracji niestacjonarnej (zaocznej) II stopnia, dla studentów I-II roku bezpieczeństwa-wewnętrznego studia stacjonarne II stopnia, dla studentów I-II roku bezpieczeństwa wewnętrznego studia niestacjonarne II stopnia.

Jestem promotorem 177 prac magisterskich oraz 50 prac licencjackich.

2. Udział w opracowaniu programów kształcenia

W roku akademickim 2013/2014 aktywnie uczestniczyłam – jako członek Zespołu Programowego - w opracowaniu programu kształcenia na kierunku studiów prawno-biznesowym I stopnia oraz w przygotowaniu wniosku o jego uruchomienie. Kierunek ten został uruchomiony od 1 października 2014 r.

W roku akademickim 2014/2015 – jako członek Zespołu Programowego - aktywnie uczestniczyłam w opracowaniu programu kształcenia na kierunku studiów prawno-menedżerskim II stopnia oraz w przygotowaniu wniosku o jego uruchomienie. Kierunek ten został uruchomiony od 1 października 2015 r.

W roku 2016/2017 jako członek Zespołu Programowego uczestniczyłam w opracowaniu zmian w programie studiów na kierunku prawno-menedżerskim.

3. Współautorstwo podręcznika

Jestem współautorem podręcznika: A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, P. Bryłowski, *Prawo spółek handlowych*, red. A. Kidyba, Zakamycze, Kraków 2004 (I wydanie), Wolters Kluwer, Warszawa 2010 (II wydanie), seria akademicka

VII. Osiągnięcia w zakresie opieki naukowej i kształcenia młodej kadry

A. Promotor w przewodzie doktorskim zakończonym nadaniem stopnia doktora

Byłam promotorem w jednym przewodzie doktorskim zakończonym nadaniem przez Radę Wydziału Prawa i Administracji UMCS stopnia doktora nauk prawnych:

Dr Joanna Wiak, rozprawa doktorska pt. *„Status prawny finansującego jako strony umowy leasingu według kodeksu cywilnego”*; publiczna obrona odbyła się w dniu 5 czerwca 2018 r.

B. Promotor w otwartym przewodzie doktorskim:

Jestem promotorem w jednym otwartym przewodzie doktorskim:

Mgr Grzegorz Siedlecki, temat rozprawy doktorskiej: *„Umorzenie automatyczne udziałów i akcji w spółkach kapitałowych”*

C. Recenzent w przewodach doktorskich zakończonych nadaniem stopnia doktora

Byłam recenzentem w czterech przewodach doktorskich zakończonych nadaniem stopnia doktora nauk prawnych:

1. Dr Wiesław Błaszczyk; rozprawa doktorska pt. *„Status prawny i zasady działania bankowego biura informacji kredytowej”*; publiczna obrona odbyła się w dniu 11 marca 2014 r. (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)
2. Dr Ewa Maleszyk; rozprawa doktorska pt. *„Udział kapitałowy w spółce jawnej”*; publiczna obrona odbyła się w dniu 7 października 2014 r. (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)
3. Dr Renata Tanajewska; rozprawa doktorska pt. *„Charakter prawny zarządu w spółce akcyjnej”*; publiczna obrona odbyła się 28 kwietnia 2016 r. (Uniwersytet w Białymstoku)
4. Dr Olga Sachanbińska; rozprawa doktorska pt. *Cywilnoprawna odpowiedzialność członków zarządu spółki kapitałowej a należyta staranność w prowadzeniu spraw spółki*; publiczna obrona odbyła się 16 maja 2016 r. (Uniwersytet Jagielloński)

D. Recenzent w otwartych przewodach doktorskich

Jestem recenzentem w trzech otwartych przewodach doktorskich:

1. Mgr Angelika Kozyra; rozprawa doktorska pt. *Obrona spółek publicznych przed wrogim przejęciem* (Uniwersytet Jagielloński)
2. Mgr Radosław Potok; rozprawa doktorska pt. *Wykorzystywanie informacji poufnych w grze giełdowej* (Uniwersytet Jagielloński)
3. Mgr Piotr Burczaniuk; rozprawa doktorska pt. *„Aspekty normatywne kreacji prawa gospodarczego”* (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

E. Recenzent w postępowaniach habilitacyjnych:

Byłam recenzentem w trzech postępowaniach habilitacyjnych zakończonych nadaniem stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych:

1. Dr hab. Marta Litwińska-Werner (Uniwersytet Warszawski)
2. Dr hab. Dominika Opalska (Uniwersytet Warszawski)
3. Dr hab. Grzegorz Kozieł (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

VIII. Informacje o kierowaniu zespołami badawczymi realizującymi projekty finansowane w drodze konkursów krajowych i zagranicznych

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego pełniłam funkcję głównego wykonawcy i w tym charakterze kierowałam realizacją po stronie UMCS projektu badawczego „Wkłady niepieniężne do spółek handlowych” (nr 2013/11/B/HS5/3835), realizowanego przez konsorcjum naukowe Uniwersytetu Łódzkiego oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Liderem konsorcjum był Uniwersytet Łódzki, natomiast kierownikiem całego projektu była prof. dr hab. U. Promińska.

Projekt był realizowany w okresie listopad 2014 r. – marzec 2017 r.

Projekt finansowany był przez Narodowe Centrum Nauki (NCN) w ramach konkursu OPUS 6.

W ramach projektu opublikowałam artykuł naukowy *Przeniesienie własności nieruchomości tytułem wkładu na handlową spółkę osobową*, Monitor Prawa Handlowego 2015 nr 3. Efektem badań prowadzonych w ramach projektu było opublikowanie pracy zbiorowej *Wkłady niepieniężne do spółek handlowych*, red. U. Promińska, Warszawa 2017

IX. Informacja o stażach, w tym zagranicznych:

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego odbyłam staż zagraniczny w terminie od 16 listopada do 15 grudnia 2018 r. (z przerwą w dniach 22-27 listopada 2018 r.) na Wydziale Prawa Uniwersytetu Gottfrieda Wilhelma Leibniza w Hanowerze (Niemcy) pod opieką Prof. Dr. jur. Berndta Oppermanna, LL.M. (UCLA).

Ponadto odbyłam staż krajowy w miesiącu lipcu 2019 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

X. Funkcje organizacyjne w szkolnictwie wyższym

W trakcie pracy na Wydziale Prawa i Administracji pełniłam liczne funkcje organizacyjne. Obejmują one różnego rodzaju aktywności.

W 1992 r. uczestniczyłam w charakterze sekretarza, a następnie w 2002 r. w charakterze członka komisji w egzaminach wstępnych dla kandydatów na studia prawnicze i administracyjne.

Od 2002 r. pełniłam funkcję pełnomocnika ds. zamówień publicznych na Wydziale Prawa i Administracji, uczestnicząc w organizacji zamówień publicznych w latach 2002/2003 – 2006/2007.

W latach 2009 – 2012 byłam członkiem Wydziałowego Zespołu do spraw Jakości Kształcenia Wydziału Prawa i Administracji UMCS.

W 2013 r. byłam członkiem Wydziałowej Komisji do spraw oceny parametrycznej Wydziału Prawa i Administracji za lata 2009 – 2012 Wydziału Prawa i Administracji UMCS.

W latach 2005 – 2008, 2008 – 2012 byłam, a od 1 września 2016 r. jestem członkiem Wydziałowej Komisji Dydaktycznej Wydziału Prawa i Administracji UMCS.

Od 1 września 2013 r. do 31 sierpnia 2015 r. pełniłam obowiązki Dyrektora Instytutu Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji UMCS.

Od dnia 1 września 2015 r. pełnię funkcję Dyrektora Instytutu Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji UMCS

Od dnia 1 maja 2018 r. pełnię funkcję kierownika Katedry Prawa Gospodarczego i Handlowego na Wydziale Prawa i Administracji UMCS.

XI. Działalność popularyzująca naukę

W zakresie działalności popularyzującej naukę moja aktywność polega przede wszystkim na prowadzeniu wykładów.

W latach 2003-2009 prowadziłam wykłady z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej oraz prawa spółek handlowych w ramach szkoleń dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa

W latach 2005-2009 oraz 2013-2015 prowadziłam wykłady z prawa handlowego oraz umów handlowych na Studiach Podyplomowych Prawa Gospodarczego i Handlowego UMCS (6 edycji)

W latach 2011-2013 prowadziłam wykłady z prawa cywilnego i prawa gospodarczego na Studiach Podyplomowych Zamówień Publicznych UMCS.

W latach 2012-2015 prowadziłam wykłady z prawa konkurencji na Studiach Podyplomowych UMCS w ramach projektu „Kształcenie kadry akademickiej do roli wykładowców przedmiotu Ochrona własności intelektualnej” (3 edycje);

W 2013 r. prowadziłam zajęcia z podstaw prawa gospodarczego i prawa spółek w ramach szkolenia „Przygotowanie do Europejskiego Certyfikatu Kompetencji Biznesowych EBC*L” w projekcie „Recepta na biznes. Podniesienie kompetencji kadr mikroprzedsiębiorstw z sektora służby zdrowia” realizowanym przez Lubelską Fundację Rozwoju.

W latach 2008-2017 prowadziłam wykłady dla aplikantów notarialnych III i IV roku Izby Notarialnej w Lublinie w szczególności na tematy: „Aporty w spółkach handlowych”, „Klauzule niedozwolone”, „Umowy nienazwane”, „Przekształcenie przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną w spółkę handlową”, „Spółki handlowe utworzone przy wykorzystaniu wzorca umowy udostępnionego w systemie teleinformatycznym”, „Stowarzyszenia i fundacje”, „Spółka jawna – wybrane zagadnienia”, „Spółka komandytowa – wybrane zagadnienia”, „Spółka akcyjna – wybrane zagadnienia”.

Ponadto wyrazem mojej działalności popularyzującej naukę są publikacje. Należy do nich zaliczyć artykuł „*Gra na przetrzymanie, czyli czy obowiązuje wola mniejszości*” (współautorstwo z A. Kidybą), Rzeczpospolita nr 231 z 3 października 2013 r.

XII. Informacja o nagrodach i wyróżnieniach za osiągnięcia naukowe lub dydaktyczne

W 2004 r. otrzymałam indywidualną nagrodę Rektora UMCS III stopnia za wyróżniającą się pracę.

W 2014 r. otrzymałam indywidualną nagrodę Rektora UMCS II stopnia za wyróżniającą się pracę na rzecz Uczelni;

W 2015 r. otrzymałam indywidualną nagrodę Rektora UMCS III stopnia za wyróżniającą się pracę na rzecz Uczelni

